

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістр

Освітній рівень

на тему: Управління ліквідністю банку за матеріалами АТ «Акцент-Банк»

Галузь знань

07 «Управління та адміністрування»

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Шифр і назва спеціальності

Освітня програма

«Фінанси, банківська справа та страхування»

ДРФБС.020036.01.12.00

Виконав: студент II курсу, група ФБСмз-20-1

_____

Підпис, дата

Юлія ЦІСАР

Ім'я, прізвище

Керівник: канд. екон. наук, доцент

_____

Підпис, дата

Інна ДОЦЕНКО

Ім'я, прізвище

Нормоконтроль

_____

Підпис, дата

_____

Ім'я, прізвище

До захисту допускаю:

Зав. кафедри

д-р. екон. наук, професор

_____

Підпис, дата

Ніла ХРУЩ

Ім'я, прізвище

_____ 2021 р.

Хмельницький, 2021

Зміст

Вступ	5
1 Теоретичні засади управління ліквідністю банку	8
1.1 Сутність та характеристика ліквідності банку	8
1.2 Концептуальні підходи до управління ліквідністю банку	17
2 Аналітичні аспекти управління ліквідністю банків	26
2.1 Аналіз сучасного стану ліквідності банківського сектора України	26
2.2 Аналіз показників фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк» за 2018-2020 роки	32
3 Напрями покращення управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» на основі розробки стратегії управління ліквідністю	52
Висновки	65
Список використаних джерел	69
Додатки	76

Вступ

Актуальність теми. В умовах впливу пандемії COVID-19, ліквідність банку відіграє важливу роль як у діяльності окремого банку, так і у фінансовій системі держави. Ліквідність банку легко піддається трансформації під впливом мінімальних коливань кон'юнктури фінансових ринків та поведінки клієнтів. Тому для управління ліквідністю банківської системи загалом, так і окремого банку використовуються інструменти регулювання ліквідності. Однак, у сучасних динамічних умовах функціонування, управління ліквідністю банку недостатньо ефективно та не забезпечує оптимального розподілу і використання банківських ресурсів. Саме тому, важливого значення набувають дослідження теоретичних та практичних аспектів сучасних інструментів управління ліквідністю банків, що забезпечить стабільності та надійності як окремого банку, так і банківської системи в цілому.

Вивченням проблеми ліквідності банку значну увагу приділяють як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Питання сутності, видів, факторів, інструментів управління ліквідністю банку досліджували: С. Безвух, О. Вовчак, І. Івасів, А. Єпіфанов, І. Косарева, В. Коваленко, Т. Кришталь, О. Криклій, Н. Маслак, В. Міщенко, І. Сало, Д. Рябіченко, В. Чібісова, О. Христофорова та ін.

Разом із тим, більшість публікацій має теоретичний характер та не приділяє уваги практичним аспектам управління ліквідністю банку. Тому зважаючи на мінливий та динамічний розвиток банківських ринків, постійну зміну підходів до регулювання банківської діяльності, питання забезпечення ефективного управління ліквідністю банків, набуває актуальності.

Метою дипломної роботи є узагальнення теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо покращення інструментів управління ліквідністю банків в сучасних умовах господарювання. Згідно мети дослідження поставлені такі завдання:

- дослідити та поглибити визначення сутності ліквідності банку;
- розкрити теоретичні засади управління ліквідністю банку;
- визначити теоретичні підходи до формування сучасних інструментів управління ліквідністю банку;
- здійснити аналіз ліквідності банківського сектору України та АТ «Акцент-Банк»;
- здійснити аналіз та оцінку показників фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк»;
- запропонувати напрями покращення ефективності управління ліквідністю в діяльності АТ «Акцент-Банк».

Об'єктом дипломної роботи є ліквідність як основа фінансової стабільності банку. Предметом дослідження є теоретико-методичні положення та практичні аспекти управління ліквідністю банку.

Методологічну основу дипломного дослідження складають методи: теоретичного узагальнення та синтезу – при розкритті сутності понять «ліквідність банку»; логічного аналізу – для оцінки стану ліквідності банківського сектору України; порівняльного аналізу – при визначенні особливостей використання окремих інструментів регулювання ліквідності; графічний метод – побудова рисунків та графіків для наочного відображення предмета дослідження; кількісного оцінювання, при проведенні аналізу та оцінки фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк».

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність банків в Україні, офіційні матеріали Національного банку України, праці провідних вітчизняних й зарубіжних вчених та практиків з управління ліквідністю банків, інформаційні ресурси мережі Інтернет, фінансова звітність АТ «Акцент-Банк».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:
удосконалено:

- стратегію управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» з виокремленням функціональних обов'язків структурних підрозділів, що беруть участь в

управлінні ліквідністю банку. Запропонована стратегія визначає повноваження відповідних підрозділів банку щодо забезпечення ліквідності та виокремлює напрями їх застосування, а також чітко відображає мету та цілі банку щодо досягнення належного рівня його ліквідності;

дістало подальшого розвитку:

– підходи до тлумачення сутності поняття «ліквідність банку» на основі виокремлення підходу «як здатність забезпечити безпеку фінансових втрат клієнтів». Підхід трактує ліквідність банку, з позиції захищеності клієнтів банку від можливих фінансових втрат та ризиків, що є основою забезпечення безпеки фінансових втрат.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці наукових рекомендацій, які спрямовані на управління ліквідністю банків на прикладі АТ «Акцент-Банк».

Основні результати дипломної роботи доповідалися на науково-практичних конференціях, зокрема: II Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (16 листопада 2021 р., м. Хмельницький).

Основні положення, висновки і результати дослідження опубліковано в наукових працях загальним обсягом 0,15 друк. арк.

Структура та обсяг дипломної роботи. Магістерська дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дипломної роботи – 76 сторінок друкованого тексту. Робота містить 13 таблиць, 10 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел складається із 53 найменувань.

1 Теоретичні засади управління ліквідністю банку

1.1 Сутність та характеристика ліквідності банку

Для ефективної діяльності банківським установам необхідно забезпечувати щоденний баланс між обсягами активних та пасивних операцій. Здійснювати щоденний контроль за достатністю платіжних засобів для покриття зобов'язань перед вкладниками банку. Іншими словами, банк має здійснювати постійний контроль за позитивними та негативними грошовими потоками, або – управляти своєю ліквідністю.

Ліквідність банківської установи – це складне економічне поняття, яке розвивається та набуває розвитку з розвитком банківської системи. На сьогодні відсутні єдині думки, щодо трактування ліквідності банку, її характеристик, функцій, принципів, чинників впливу та ефективних інструментів управління нею.

Якщо розглядати поняття ліквідності за економічною сутністю, то в науковій літературі існують розбіжності щодо його трактування. На основі аналізу літературних джерел, в таблиці 1.1 відображено визначення поняття «ліквідність банку» провідними вітчизняними та зарубіжними науковцями.

Група вчених [9, 20, 50] трактують ліквідність банку, як здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання та своєчасно і в повному обсязі забезпечити їх виконання. Зобов'язання банку, в переважній більшості, складаються із реальних (відображаються на балансі банку: депозити юридичних та фізичних осіб, залучені ресурси банку) і потенційних (відображаються на позабалансових рахунках: зобов'язання за кредитними лініями, гарантії). Однак дане трактування, зводиться лише до спроможності банку задовольняти власні зобов'язання в належні строки.

Таблиця 1.1 – Підходи до трактування поняття «ліквідність банку»

Автори	Визначення поняття «ліквідність банку»
Здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання в повному обсязі	
О. Дзюблюк, В. Рудан [9, с. 26]	«здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати взяті на себе балансові та позабалансові зобов'язання та своєчасно і в повному обсязі забезпечити можливі потреби платоспроможних клієнтів у кредитних коштах за умови збереження постійної позитивної маржі між середньою вартістю наданих та залучених коштів»
О. Фуксман [50, с. 64]	«здатність, не порушуючи внутрішніх та зовнішніх регулятивних вимог, виконувати усі зобов'язання в повному обсязі у необхідній валюті та у відповідний строк за рахунок структури балансу»
І. Косарева [20, с. 101]	«здатність банку швидко і без зайвих втрат перетворювати власні активи у готівкові кошти у необхідній валюті та у відповідний строк, мобілізувати кошти з інших джерел для своєчасного і повного погашення усіх своїх зобов'язань та отримання готівки в будь-який час із незначними витратами»
Здатність швидко перетворювати активи у грошові кошти	
У. Грудзевич [3, с. 125],	«здатність швидко перетворювати активи у грошові кошти з мінімальною втратою їх вартості для своєчасного виконання зобов'язань»
Ф. Мишкін [29, с. 58]	«легкість і швидкість, з якими певний актив може перетворюватися у засіб обміну, а гроші є найбільш ліквідними з усіх активів»
Г. Карчева [16, с. 305].	«можливість постійно і безперервно задовольняти потреби у грошових коштах, трансформувати свої активи в готівку без суттєвої втрати їхньої вартості або в будь-який момент запозичити кошти на ринку за середньою ставкою для поповнення ліквідності»
Здатність розраховуватись за своїми зобов'язаннями та одночасно розширювати кредитну діяльність	
В. Міщенко, А. Сомик [25, с. 11]	«спроможність своєчасно й у повному обсязі виконувати всі свої грошові зобов'язання та забезпечити розвиток банку на основі проведення та нарощення обсягів його операцій відповідно до стратегії розвитку банку»
О. Іващук [13, с. 164]	«здатність банку своєчасно та з мінімальними витратами виконувати вимоги щодо виплати за своїми зобов'язаннями та бути готовим задовольнити потреби в кредиті клієнтів банку»
Дж. Сінкі [42, с. 992]	«наявність достатньої кількості коштів для компенсації вилучення депозитів і задоволення потреби в кредитуванні»
Здатність забезпечити безпеку фінансових втрат клієнтів*	
М. Литвинюк, В. Демиденко [24, с. 635]	«базовий показник захищеності клієнтів у ситуаціях, коли банк зобов'язаний погасити свої заборгованості у найкоротший термін»
А. Драбаніч, І. Максимець [10, с. 82]	«здатність забезпечити безпеку фінансових втрат клієнтів при вчасному і повному виконання фінансової заборгованості»

Джерело: * – виокремлено автором на основі [3, 9, 10, 13, 20, 25, 42, 50]

Визначення не враховує проведення активних операцій банком, які забезпечують ефективне і стабільне його функціонування. Тобто, ліквідність банківської установи трактується як якісна характеристика об'єкта економічних відносин.

Ряд авторів [3, 16, 29] при визначення ліквідності банку ототожнюють її з існуючим обсягом готівкових коштів. Виходячи з цього, банківська установа вважається ліквідною, якщо активи банку мають високу якість, тобто обсяг грошових коштів, наявних у нього, дозволяє вчасно та в повному обсязі погасити зобов'язання за всіма пасивними операціями установи.

Останнім часом в науковій літературі, часто зустрічаються підходи до трактування ліквідності [13, 25, 42], згідно з якими ліквідність банку визначається не лише спроможністю банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями, а й можливістю одночасного здійснення кредитної діяльності. Так О. Павленко [32, с. 273], вважає що ліквідність банку «являє собою здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати)». Функціонування банку в динамічному середовищі забезпечується його ліквідністю, а ліквідність, в свою чергу забезпечує розвиток та модернізацію банківської установи. Тобто ліквідність банку тісно пов'язана з всіма активними та пасивними операціями банку.

На основі аналізу наукової літератури, автором, виокремлено підхід, згідно з яким поняття ліквідності банку пов'язують з його здатністю забезпечити фінансову безпеку втрат клієнтів. Як зазначає, М. Литвинюк, В. Демиденко [24, с. 635], «ліквідність банку – це базовий показник захищеності клієнтів у ситуаціях, коли банк зобов'язаний погасити свої заборгованості у найкоротший термін». В даному понятті, ліквідність банку характеризується як показник захищеності клієнта банку. Відповідно, чим краще забезпечена ліквідність банку, тим краще захищений клієнт від можливих фінансових втрат

та ризиків. Важливим, при забезпеченні безпеки фінансових втрат є, своєчасне і в повному обсязі виконання зобов'язань банком.

На основі проведеного аналізу трактування поняття «ліквідність банку», необхідно виокремити основні ознаки ліквідності банку, а саме:

- всі зобов'язання банку мають бути виконанні в тій валюті, в якій виникли ці зобов'язання;
- банківська установа має вчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання;
- банк повинен швидко перетворювати активи у грошові кошти з мінімальною втратою їх вартості;
- здатність банку збільшувати обсяги активних операцій для отримання доходів з метою розвитку діяльності банку.

У науковій літературі досить часто розмежовують поняття ліквідності активів та пасивів банку, ліквідності балансу, ліквідності банку. Так, під ліквідністю активів розуміють [50, с. 59] їх здатність швидко та з найменшими витратами конвертуватися у грошові кошти. Ліквідність балансу банку, на думку О. Фуксмана [50, с. 60] прийнято трактувати «як збалансованість активних та пасивних статей за строками, тоді як ліквідність банку багатьма економістами визначається як його спроможність вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями».

Тому ліквідність банку необхідно розглядати як багаторівневу категорію, яка об'єднує поняття «ліквідність банку», «ліквідність балансу банку (ліквідність активів, ліквідність пасивів)». Адже, ліквідність банку безпосередньо залежить від ліквідності його балансу, що формується ліквідністю активів та пасивів. Зокрема, Е. Галицька, Л. Висоцька [26, с. 20]. розглядають ліквідність фінансових установ як трирівневу систему, яка включає такі елементи: ліквідність активів та пасивів (перший рівень), ліквідність балансу банку та ліквідність банку (другий рівень), ліквідність банківської системи (третьої рівень).

В той час, як І Косарьова [20, с. 101], виокремлює чотирирівневу систему

ліквідності банку, яка складається з ліквідності активів і пасивів (перший рівень), ліквідності балансу (другий рівень), ліквідності банку (третій рівень) та ліквідності банківської системи (четвертий рівень) (рисунок 1.1).

Рисунок 1.1 – Рівні банківської ліквідності

Джерело: систематизовано та доповнено автором на основі: [1, 15, 20]

Ліквідність банку тісно пов'язане із ліквідністю активів та пасивів банку,

оскільки активи характеризують розміщення та використання залучених банком коштів, пасиви відображають джерела фінансових ресурсів банку, а ліквідність характеризує взаємозв'язок між ними. Активи та пасиви банків повинні бути збалансованими за строками та сумами погашення, інакше може виникнути ризик неспроможності банку вчасно та в повному обсязі сплатити власні зобов'язаннями. Тому необхідною умовою забезпечення ліквідності балансу банку є групування активів та пасивів банку за ступенем ліквідності. Певні групи активів повинні бути закріплені за певними групами пасивів, що є обов'язковою умовою для забезпечення збалансованої ліквідності банківської установи.

Активи банку за ступенем ліквідності поділяються на п'ять основних груп [1]:

- перша група – грошові кошти або готівка (кошти в касі, кошти на коррахунках в банках);
- друга група – високоліквідні активи (грошові кошти на користь банку, готівка в дорозі);
- третя група – ліквідні активи (портфель короткострокових кредитів і цінних паперів);
- четверта група – важколіквідні активи (активи, конвертація яких у готівку перевищує 1-2 місяці);
- п'ята група – низьколіквідні та неліквідні активи (нерухомість, обладнання, нематеріальні активи).

Пасиви банківської установи вважаються стабільними, якщо вони постійно перебувають в обігу, постійно поповнюються та не чутливі до зміни процентних ставок. За ступенем стабільності виділяють такі групи пасивів [25, с. 11]:

- поточні пасиви – кошти, які можуть бути зняті з рахунку будь-коли без попередження та/або чутливо реагують на зміни процентної ставки;
- мінливі пасиви – кошти, значна частина яких може бути вилучена в будь-який момент часу, але певна сума залишків постійно перебуває на

рахунках;

– стабільні пасиви – кошти, імовірність вилучення яких є мінімальною.

Баланс банківської установи вважається ліквідним, якщо його стан дає змогу за рахунок швидкої реалізації активів покривати термінові зобов'язання за пасивами. Можливість швидкого перетворення активів банку в грошову форму для виконання власних зобов'язань зумовлена багатьма чинниками, серед яких головний – відповідність термінів та обсягів розміщення фінансових ресурсів термінам та обсягам їх залучення [15, с. 655].

Особливе значення в забезпеченні ліквідності банку відіграє врахування факторів ризиків, що впливають на неї та здатність використовуваних методи їх нейтралізації. Взаємозв'язок факторів впливу і ліквідності полягає в тому, що зміна ліквідності залежить від впливу того чи іншого фактору.

А. Мороз та М. Савлук виокремлюють дві групи факторів впливу на ліквідність банку, які базуються на методах управління банківською ліквідністю: наявність у банку необхідної суми ліквідних коштів; можливість залучення ліквідних коштів шляхом їх запозичення чи продажу активів [39, с. 532-535].

Тоді як, В. Стельмах та В. Міщенко В., фактори впливу на ліквідність банку поділяють на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх факторів, автори відносять: розвиток ринку цінних паперів і ринку міжбанківського кредитування; рівень інфляції; валютного курсу; динаміку цін на фондовому ринку. До внутрішніх факторів, належать: якість активів і пасивів, ступінь їх незбалансованості за строками, сумами та в розрізі окремих валют; рівень банківського менеджменту; імідж банку [44, с. 20].

На основі аналізу праць провідних вчених [5, 4, 20, 22], автори дійшли висновків, що переважна більшість науковців поділяють фактори, які впливають на ліквідність банку, на внутрішні та зовнішні. В таблиці 1.2 узагальнено основні фактори, які впливають на ліквідність банківської установи, з розмежуванням їх на внутрішні та зовнішні. В свою чергу фактори внутрішнього середовища розподілені на фактори які піддаються впливу та

фактори які не піддаються впливу. Тоді як фактори зовнішнього середовища поділяються на фактори: світового, державного та регіонального рівнів.

Таблиця 1.2 – Класифікаційні ознаки факторів впливу на ліквідність банку

Класифікаційна ознака	Фактор впливу
Зовнішні фактори	
Фактори світового рівня	<ul style="list-style-type: none"> – стан світової економіки; – рівень інтеграції банківської системи країн світу; – коливання процентних ставок на валюту, сировину, ін.; – світова криза; – стан світових фінансових ринків
Фактори державного рівня	<ul style="list-style-type: none"> – політична і економічна ситуація в країні; – розвиненість фінансових ринків, включаючи ринок цінних паперів; – розвиток банківського сектора; – розвиненість системи нагляду; – рівень регулювання діяльності банку з боку держави; – грошово-кредитна політика НБУ; – політична ситуація країни; – рівень фінансової спроможності населення.
Фактори регіонального рівня	<ul style="list-style-type: none"> – стан економічного розвитку регіону; – розвиненість інфраструктури регіону; – стан ресурсної бази регіону; – стан соціального середовища регіону.
Внутрішні фактори	
Фактори які піддаються впливу	<ul style="list-style-type: none"> – збалансування грошових потоків; – достатність власного капіталу; – структура і динаміка активів; – структура і динаміка зобов'язань; – якість кредитного портфеля; – ступінь ризиковості активних операцій – якість і структура ресурсів банку; – рівень менеджменту; – кваліфікація персоналу; – ефективна методологічна база.
Фактори на які не можливо вплинути	<ul style="list-style-type: none"> – розмір банку; – імідж банківської установи; – рівень платоспроможності клієнтів.

Джерело: узагальнено автором на основі [5, 4, 20, 22]

Зовнішні фактори світового рівня характеризуються впливом світової економіки на рівень ліквідності окремої банківської установи. Як зазначає С. Безвух [4], що «останнім часом даному чиннику приділяють особливу увагу, оскільки саме стан світової економіки та світова фінансова криза привели до

ряду наслідків неліквідності: наприклад, закриття зовнішніх джерел фінансування для банківських установ».

Фактори впливу на ліквідність банку, державного рівня, включають економічні, політичні, соціальні та технологічні фактори. Основним фактором зовнішнього середовища державного рівня, який впливає на ліквідність банківської установи є політика Національного банку України як центрального органу, що здійснює державний нагляд та регулювання діяльності банків в Україні. Національний банк встановлює та контролює обов'язкові нормативи ліквідності для банків, надає їм кредити рефінансування для підтримання рівня ліквідності та платоспроможності, встановлює норми обов'язкових резервів для банків, регулює грошову масу та рівень інфляції, а також стан валютного ринку [18, с. 30].

Поряд із зовнішніми чинниками на ліквідність банку впливають внутрішні чинники. Оскільки від репутації, розміру, фінансового стану, кількості клієнтів значною мірою залежать можливості банку щодо залучення депозитів, налагодження зв'язків із партнерами та інвесторами, що впливає на якість і структуру активів і пасивів. Головним захисним джерелом поглинання ризиків активів і гарантування повернення вкладів клієнтів є капітальна база банку, яка забезпечує фінансову стабільність роботи банку. Чим більший власний капітал банку, тим більша за інших рівних умов його ліквідність. Власний капітал банку виконує роль амортизатора в разі виникнення несприятливих ситуацій, що можуть призвести до вилучення коштів клієнтами банку, і, як внаслідок, викликати кризу ліквідності або платоспроможності.

Серед внутрішніх факторів, які впливають на ліквідність банківської установи, не менш важливим є якість депозитної бази банку. Депозитний портфель банку утворюється з коштів юридичних та фізичних осіб, які акумулюються банком на розрахункових та поточних рахунках. Якщо депозитна база банку стабільна (більша частина депозитних вкладів розміщена на довгостроковий період), то потреба в ліквідних активах банку зменшується.

Таким чином, будь-яка установа банку повинна бути впевнена, що у будь-

який момент зможе задовольнити потреби своїх кредиторів і позичальників, а отже є ліквідною. Для забезпеченні відповідного рівня ліквідності, банку потрібно збалансувати обсяг активів і пасивів між строками повернення кредитів та строками закінчення депозитів. Недостатній рівень ліквідності спричиняє не лише неспроможність банку розраховуватися за своїми зобов'язаннями, а й неможливість залучення коштів для стабільного і ефективного функціонування.

1.2 Концептуальні підходи до управління ліквідністю банку

Нестабільний розвиток економіки України чинить вплив на ефективне функціонування банківської системи. Банківські установи перебувають в умовах постійного пошуку стратегічних підходів та планування власної діяльності, для забезпечення стабільного функціонування на фінансовому ринку та покращення позиції банку по відношенню до конкурентів.

Важлива роль в забезпеченні ефективної діяльності банківських установ відводиться управлінню ліквідністю банку. Процес управління ліквідністю банківських установ забезпечується як на рівні державного регулювання, через виконання вимог НБУ, так і на мікрорівні – через саморегулювання в кожному окремому банку.

С. Грей і Н. Телбот [7, с. 4], розглядають управління ліквідністю банку на макрорівні і вважають що воно є основною функцією діяльності центрального банку. Діяльність центрального банку, на думку вчених, повинна бути спрямованою на запобігання короткостроковій невизначеності і нестабільності цін (процентних ставок), що могло б призвести до щоденних коливань ліквідності банківського ринку.

В Україні регулюванням ліквідності банків та банківської системи займається Національний банк України, на основі нормативних актів,

основними серед яких є: Інструкція про порядок регулювання діяльності банків України, затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 року [39], Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи, затверджене постановою Правління НБУ № 615 від 17.09.2015 року [37] та Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затверджене постановою Правління Національного банку України № 64 від 11.07.2018 року [38].

А. Фалюта [47, с. 472], вважає що управління ліквідністю банків повинно здійснюватися як цілісний компонент єдиної системи управління банком і формуватися з урахуванням усіх особливостей банківської діяльності. Тобто управління ліквідністю банку, трактується як комплексна система, яка складається із певних елементів:

- формування сценаріїв розвитку діяльності банку з метою прогнозу ліквідності;
- визначення потреби банку в ліквідних коштах;
- визначення джерел покриття потреби банку в ліквідних коштах;
- складання плану дій на випадок виникнення дефіциту або надлишку ліквідності;
- методи регулювання ліквідності.

На сьогодні, вчені виокремлюють основні цілі єдиної системи управління ліквідністю банку, а саме: зменшення впливу невизначеності на профіль ризику банку; створення буферу ліквідності; пом'якшення системних характеристик кризи ліквідності.

Зменшення ризиків, які впливають на ліквідність банку є однією із головних функцій управління, регулювання та нагляду. Тому для мінімізації ризиків які впливають на стабільну діяльність банківської установи, необхідно контролювати неочікувані грошові відтоки та грошові притоки (непередбачувані вилучення грошових коштів вкладниками та кредиторами банку). На сьогодні банківські установи, відповідно до вимог національного

регулятора, повинні мати в запасі резервні кошти для погашення зобов'язань банку. Даний запас, досить часто, називають буфером ліквідності.

Як зазначає В. Чібісова [52, с. 353] «буфер ліквідності являє собою специфічний запас високоліквідних грошових коштів, який виступає своєрідним бар'єром для захисту установи / банківського сектору за неочікуваних відтоків коштів. Фактично чим більший буфер ліквідності накопичив банк, тим менша вірогідність невиконання зобов'язань перед своїми вкладниками та кредиторами, у т.ч. за кризового стану. Проте, слід пам'ятати, що дані кошти не приносять банку доходу (дилема «ліквідність-прибутковість»), тому накопичувати їх у великих обсягах просто недоцільно. Через це кожен банк самостійно для себе визначає, який саме буфер ліквідності буде для нього одночасно і оптимальним, і захисним».

На центральному рівні управління та регулювання ліквідністю банківських установ, здійснюється з метою попередження та уникнення системної кризи ліквідності. Адже через проблеми ліквідності в одному банку, можуть виникнути проблеми з ліквідністю цілої банківської системи, через так званий «ефект доміно».

Тому, з метою забезпечення ефективного управління ліквідністю банків, сучасні концептуальні підходи до управління ліквідністю мають базуватися на системі взаємодії центрального банку, банківської системи та кожного окремого банку.

Узагальнюючи зазначену інформацію, на рисунку 1.2, відображено схему управління ліквідністю банку, з позиції системного підходу. Яка визначається як структурно-функціональна цілісність управління ліквідністю банків, складові якої упорядковані таким чином, що здійснюється управлінський вплив керуючої підсистеми (центрального банку, банки) через інструменти управління на керовану підсистему (ліквідність банку та банківської системи). В запропонованій схемі, ліквідність банківської системи формується під впливом та за рахунок ліквідності окремих її елементів – банків та центрального банку (Національного банку України). Банки взаємопов'язані та

взаємодіють між собою, через механізми міжбанківського ринку та забезпечують один одного ліквідними коштами. Банківські установи пов'язані з центральним банком.

Рисунок 1.2 – Схема управління ліквідністю банку з позиції системного підходу

Джерело: розроблено автором

Управління ліквідністю банку здійснюється за допомогою специфічних важелів, процедур, а коректніше сказати – інструментів. Найбільш часто до економічних інструментів включають заходи, методи, що використовують для досягнення поставлених цілей, які направлені на спрямування діяльності суб'єктів, їх поведінки в потрібному напрямі [52]. Основна мета інструментів управління ліквідністю банку – забезпечення оптимального рівня ліквідності, для задоволення всіх вимог кредиторів банку, який забезпечується шляхом

ефективного управління активами та пасивами банківської установи. Тобто інструменти управління ліквідністю банку повинні забезпечити оптимальний рівень ліквідності для досягнення поставленої мети діяльності банківської установи.

На макрорівні управління ліквідністю банків здійснює Національний банк України на підставі таких інструментів, як обов'язкові економічні нормативи, ставка рефінансування, резервні вимоги, стабілізаційні кредити. Основними економічними нормативами які встановлені центральним банком, для регулювання ліквідності є [17]:

– норматив короткострокової ліквідності (Н6) – цей норматив установлює мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання своїх зобов'язань протягом одного року. Нормативне значення Н6 має бути не менше ніж 60 відсотків [39];

– коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) – норматив ліквідності, який установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відпливу грошових коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стрес-сценарію. Нормативне значення LCR складає 100 % [39];

– коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) – норматив ліквідності, який установлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування, достатній для забезпечення фінансування діяльності банку на горизонті один рік. Банк розраховує зазначений коефіцієнт відповідно до «Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR)» [27].

Ще одним важливим та широко застосовуваним інструментом управління ліквідністю банків є обов'язкові норми резервування. Дія цього інструменту полягає у встановленні Національним банком України нормативу резервування, у межах якого банки зобов'язані частину залучених коштів фізичних та юридичних осіб зберігати на рахунках в НБУ. Інструмент обов'язкових резервних вимог, призначений для довгострокового регулювання ліквідності банків та грошової маси в обігу.

Інструменти управління ліквідністю на мікрорівні (рівні окремого банку) є досить різноманітними, тому доцільно розподілити їх на групи: стратегії управління ліквідністю банку, методи управління ліквідністю, методи оцінки потреби в ліквідних коштах.

Стратегія управління ліквідністю банку залежать від стратегії діяльності банку на перспективу. До стратегічних інструментів управління ліквідністю банку належать: управління активами, управління пасивами, управління активами і пасивами. Процес управління активами і пасивами банку являє собою постійне зіставлення і регулювання показників балансу банківської установи з метою підтримки прибутковості та мінімізації невиправданих ризиків. Сутність управління активами і пасивами банку полягає в гнучкому поєднанні протилежних вимог – максимізації прибутковості за обов'язкового додержання норм ліквідності. Активи та пасиви повинні бути збалансованими за строками та сумами, інакше може виникнути ризик ліквідності, що зумовить неспроможність банку відповісти за своїми зобов'язаннями. У зв'язку з цим окрім методу групування активів за ступенем ліквідності в аналізі використовують метод агрегованого балансу. Суть даного методу полягає у зіставленні активів, згрупованих за ступенем ліквідності та розміщених у порядку зменшення ліквідності, та пасивів, де зобов'язання згруповані за строками погашення й розміщення у порядку збільшення строковості [2].

Стратегічні інструменти управління ліквідністю банку використовуються у процесі зміни стратегії розвитку банку на перспективу. Зазвичай при реалізації довгострокових цілей використовують довгострокові джерела фінансування діяльності. До довгострокових залучених джерел фінансування банківських установ належать кошти фізичних та юридичних осіб, з терміном погашення понад три роки. Банківська установа має обрати таку стратегію управління ліквідністю, яка забезпечить ефективне та стабільне функціонування банку в майбутньому. При розроблені стратегії управління ліквідністю, банку необхідно враховувати її основне функціональне призначення, що полягає у вирішенні таких завдань, як: задоволення попиту на кредитні ресурси,

виконання вимог за депозитними операціями, обмеження неприбуткового продажу активів, оптимізація вартості залучених ресурсів на фінансовому ринку, оптимізація доходності банківських операцій і загальної прибутковості банку.

До методів управління ліквідністю банку відносяться:

– метод фондового пулу – усі джерела розглядаються як єдиний пул без диверсифікації за джерелами надходження;

– метод конверсії фондів – необхідність ліквідних коштів банку, визначається на основі розрахунку частки стабільних коштів для кожного виду пасиву банку [43];

– метод управління резервною позицією – передбачає визначення резервної позицію банку не формуючи заздалегідь резервів, а лише прогнозуючи кількість фондів, які можна купити на грошовому ринку і тим самим профінансувати можливий витік грошових коштів банку;

– метод сек'юритизації – передбачає вкладення грошових коштів в ліквідні цінні папери, швидкий продаж яких дозволяє негайно задовольнити потребу в ліквідних коштах банку без значних втрат. Угода сек'юритизації передбачає перетворення активів різних груп ліквідності у швидко ліквідні активи. Метод сек'юритизації доцільно застосовувати при перетворенні низько ліквідних активів, у форму фінансових інструментів грошового ринку, які обертаються на національному чи міжнародному ринках;

– метод математичного моделювання – математичний опис економічного об'єкта або процесу, який здійснюється з метою їх дослідження і управління ними [41, с. 6]. На основі моделювання способів та напрямів розміщення коштів з позиції ліквідності, керівництво банку повинно визначити порядок розміщення коштів із кожного позиції. Для цього всі можливі напрямки розміщення ресурсів розмежовуються відповідно до їхньої обіговості та прибутковості. Наприклад, державні цінні папери звичайно дають менший прибуток, але є активом з нульовим ризиком непогашення та незначним ризиком зміни ринкової відсоткової ставки.

При управлінні ліквідністю банку необхідно здійснювати постійний моніторинг за вхідними та вихідними грошовими потоками банківської установи. Для цього використовуються інструменти моніторингу ліквідності банку, а саме: прогноз грошових потоків, метод платіжного календаря, GAP-аналіз, стрес-тестування, індикатор системних змін ліквідності. Зазначені інструменти відносяться як до інструментів управління ліквідністю центрального банку, так і до інструментів окремого банку.

Сьогодні, широкого застосування набув інструмент стрес-тестування, як інструменту моніторингу ліквідності банків, Національним банком України. Стрес-тестування відноситься до інструментів ризик-менеджменту та моделювання кризових ситуацій в банківській системі. Стрес-тестування передбачає накладення певних негативних сценаріїв розвитку подій на банк або банківський сектор, щоб перевірити, наскільки вони еластичні в екстремальних умовах та оцінити, чи зможуть вони подолати гіпотетичні несприятливі сценарії, такі як серйозні рецесії чи фінансові кризи. Зазвичай виокремлюють три сценарії розвитку: песимістичний, оптимістичний та реалістичний [19].

Метод стрес-тестування можна застосовувати, як на рівні окремого банку, так і на рівні банківської системи. Результати стрес-тестів можуть бути використані кількома способами. Зазначимо, що всі стрес-тести є інструментами для вимірювання та управління ризиками, з якими банки стикаються на перспективній основі. Для органів, зацікавлених в першу чергу у вимірюванні ризику, результати дають кількісну оцінку масштабу ризиків, що стоять перед банками, тоді як для тих, хто перевіряє результати стрес-тестів, дозволяють більш активно займатися процесом управління ризиками та на основі результатів стрес-тестів дозволяють приймати зважені управлінські рішення. Результати стрес-тестів також повинні враховуватися при визначенні інструментів регулювання ліквідності [26, с. 191].

В умовах нестабільності фінансової системи, важливо здійснювати постійний моніторинг за станом ліквідності банківських установ, особливу увагу приділяючи системно важливим банкам, і в окремих випадках навіть

виправданим є встановлення для них більш жорстких вимог до регулювання ліквідності шляхом запровадження вищих значень економічних нормативів, норм обов'язкового резервування та інших вимог.

Управління ліквідністю банків – необхідна умова їх ефективної діяльності та, як наслідок, стабільної банківської системи країни. Управління ліквідністю здійснюється з такими цілями [52, с. 354]: здійснення ефективної грошово-кредитної політики держави; контроль за діяльністю банків з метою забезпечення стабільності функціонування банківської системи; виконання економічних нормативів ліквідності відповідно до нормативних документів центрального банку; здійснення ефективної банківської діяльності кожної окремої установи з одночасним одержанням прибутку; підтримка достатнього рівня ліквідності в банківській системі для безпечного функціонування банківських інститутів; забезпечення довіри вкладників до банківської системи країни в цілому для уникнення ситуацій банківської паніки; попередження системного ризику ліквідності, який неминуче призводить до краху та банкрутств.

Розглянуті інструменти регулювання ліквідності банків є одними із найдавніших та найбільш уживаних у практиці використання ЦБ країн світу. Нормативи (коефіцієнти) ліквідності, обов'язкові резервні вимоги та операції рефінансування відображають концептуальний розвиток саме централізованого регулювання на макрорівні.

Отже, при управлінні ліквідністю банку слід формувати запас ліквідності для виконання непередбачуваних зобов'язань, поява яких може бути викликана змінами у стані грошового ринку, фінансового стану клієнта або контрагента, так і для задоволення різних непередбачуваних потреб, зокрема укладання кредитних та інвестиційних угод, виконання неочікуваних відтоків вкладів. Створення необхідного запасу ліквідності під час збереження рентабельності банківських операцій є постійно актуальною задачею для банківського менеджменту, розв'язання якої суттєво ускладнюється існуванням різних умов діяльності банку, точно врахувати які не завжди можливо.

2 Аналітичні аспекти управління ліквідністю банків

2.1 Аналіз сучасного стану ліквідності банківського сектора України

Управління ліквідністю банківської системи відіграє важливу роль в досягненні операційних цілей грошово-кредитної політики, зокрема – в утриманні короткострокових ставок міжбанківського ринку в межах облікової ставки НБУ. Для прогнозування і управління ліквідністю банку, необхідно чітко розуміти вплив основних факторів, на ліквідність діяльності банків та банківської системи. Раціональна поведінка учасників ринку заснована на оперативному доступі до інформації, що характеризує ліквідність банківської системи, зменшує ризик виникнення значних раптових коливань попиту чи пропозиції на міжбанківському ринку та відповідно сприяє згладжуванню волатильності ставок на ньому.

Ліквідність банків та банківської системи загалом перебуває під постійним наглядом Національного банку України. Починаючи з 2019 року, в Україні розпочався новий етап управління ризиком ліквідності. Відповідно до Постанови правління НБУ було виключено нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5), а замість них Постановою правління НБУ «Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» [36] і Постановою правління НБУ «Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» [40], введено новий норматив ліквідності – LCR.

В 2020 році Національний банк України вводить другий норматив для регулювання ліквідності банків України – коефіцієнт чистого стабільного фінансування або NSFR, що відображає достатність довгострокової ліквідності у банку [36]. Головною метою нормативу є зниження системного ризику, пов'язаного з короткою строковістю фондування банків та збалансування активів та пасивів банків за строками погашення [23, с. 78].

Банки повинні досягти 100% значення нормативу NSFR поступово. Відповідно до затвердженого постановою НБУ «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів» № 166, від 22.12.2020 [34] графіка запровадження NSFR, показники банків мають відповідати нормативним значенням, які становлять не менше ніж [34]:

- 80% – з 1 квітня 2021 року;
- 90% – з 1 жовтня 2021 року;
- 100% – з 1 квітня 2022 року.

Встановленні НБУ нормативи ліквідності банківських установ, спрямовані на забезпечення фінансової стабільності банківської системи України. Вказані нормативи ліквідності оцінюються з позиції потоку грошових коштів з врахуванням як притоків, так і відтоків (надходжень і потреб) грошових коштів, що дає змогу прогнозувати ризики ліквідності банків та мінімізувати їх.

Оцінку дотримання банком показників ліквідності наведено в таблиці 2.1 шляхом порівняння фактичних значень з нормативними та визначення відхилення від нормативів.

Таблиця 2.1 – Нормативи ліквідності банківської системи України у 2016-2020 роках

Норматив	Вимоги	Роки, %				
		2016	2017	2018	2019	2020
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	≥ 20%	60,79	55,55	68,66	скасовано з 02.09.2019 р.	
Норматив поточної ліквідності (Н5)	≥ 40%	102,14	108,08	99,12	скасовано з 02.09.2019 р.	
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	≥ 60%	92,09	98,37	93,52	94,35	90,15
Норматив коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами (LCR _{ВВ})	не менше 100 %	введено з 01.01.2019 р.			481,07	498,2
Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR _{іВ})	не менше 100 %	введено з 01.01.2019 р.			552,05	680,97

Наведені у таблиці 2.1 дані свідчать про те, що в Україні впродовж останніх років банківська система забезпечувала профіцит по виконанню нормативів ліквідності. При цьому за окремими показниками, зокрема норматив поточної ліквідності, норматив коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами та норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті, перевищують фактичне значення над нормативним більш як у 2 рази. Так, норматив миттєвої ліквідності (Н4) в 2016 році склав 60,79 %, в 2017 році значення нормативу зменшилося на 5,24 в.п. та склало 55,55 %. В 2018 році норматив Н4 склав 68,66 % та збільшився, в порівнянні з 2017 року на 13,11 в.п.

За нормативом поточної ліквідності (Н5) банківські установи, протягом 2016-2020 років, демонструють виконання встановлених вимог НБУ зі значним перевищенням мінімально допустимих меж. Так, норматив збільшився на 5,94 в.п. в 2019 році, в порівнянні з 2018 роком та склав 108,08 %. Норматив поточної ліквідності дещо знизився протягом 2019 року, а саме на 9,08 в.п. та склав 99,12 %, що є свідченням накопичення банками значних обсягів високоліквідних активів.

Норматив короткострокової ліквідності (Н6) протягом 2018-2020 років має тенденцію до зниження з 98,37 % до 90,15 % та перевищує нормативне значення в середньому на 55 %, що говорить про те, що банки в умовах нестабільності мають достатній запас ліквідності для погашення зобов'язань протягом одного року. На 01.01.2021 р. норматив Н6 по системі банків становив 90,15 %, тобто активи і пасиви з кінцевим строком погашення до 1 року збалансовані на 90 %.

Починаючи з вересня 2019 року економічні нормативи поточної та миттєвої ліквідності не розраховують. Це зумовлено тим, що НБУ використовує новий показник для розрахунку ліквідності банку – коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR). Вважають, що такий коефіцієнт є жорсткішим, аніж нормативи миттєвої та поточної ліквідності.

Протягом 2019-2020 років, нормативи покриття ліквідності перевищують нормативне значення, встановлене НБУ, більш як у 4 рази. В 2019 році норматив

коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами склав 481,07 %. В 2020 році, значення нормативу збільшилося на 17,13 в.п. та склало 498,2 %.

Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті в 2019 році становив 552,05 %, а в 2020 році – 680,97 %.

На рисунку 2.1 відображено динаміку розподілу кількості банків за рівнем покриття ліквідності за усіма валютами. Рисунок показує скільки банків забезпечують рівень ліквідності в межах нормативних значень (рисунок 2.1).

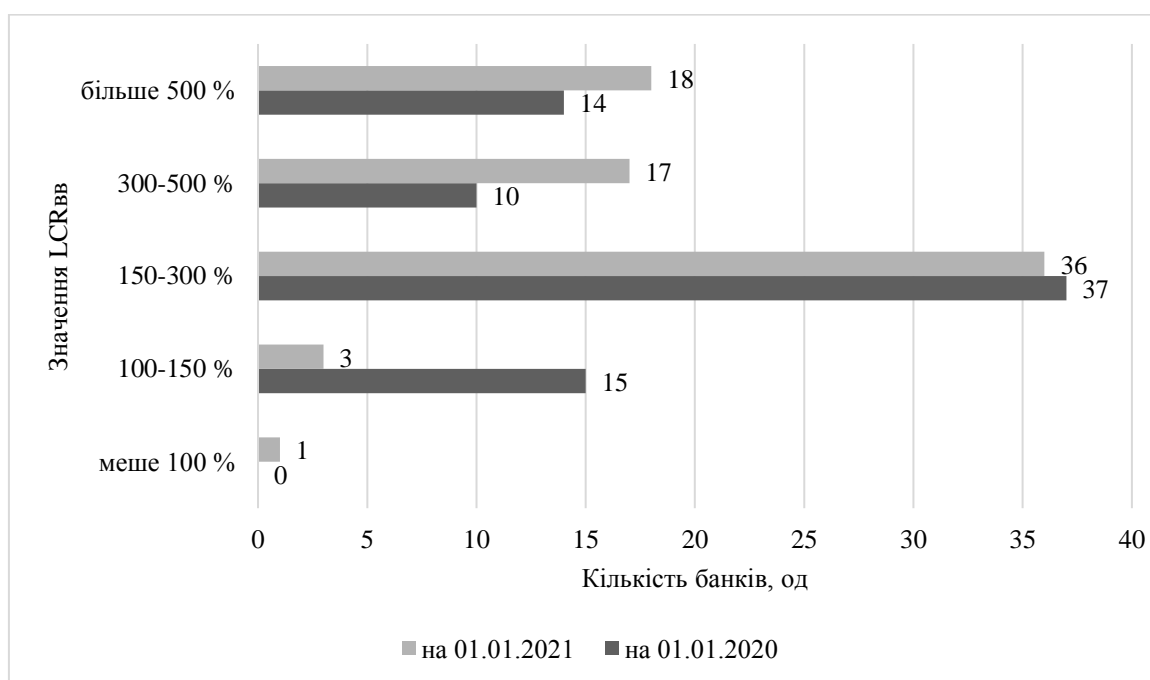

Рисунок 2.1 – Розподіл кількості банків за рівнем LCR за всіма валютами в банківській системі України у 2019-2020 роках [45]

З рисунку 2.1, можна зробити висновки, що в 2019 році рівень ліквідності лише одного банку характеризується коефіцієнтом покриття ліквідністю (LCR_{вв}), нижчим від нормативного [45]. Проте решта банків забезпечують рівень LCR_{вв}, який є значно вищим за 100 %. Найбільша кількість банків у інтервалі 150-300 % (37 банків в 2019 році та 36 банків – в 2020 році), однак велика частина банків, 14 банків в 2019 році та 18 банків в 2020 році, в інтервалі більше ніж 500 %. Банкам необхідно контролювати рівень цього показника,

оскільки за умови надлишкового рівня ліквідності, про що свідчать занадто високі значення коефіцієнта покриття ліквідністю, виникають сумніви щодо ефективності використання активів.

На основі проведеного аналізу, доцільно відзначити, що загалом в 2016-2020 роках, банки виконували встановлені нормативи ліквідності з значним перевищенням встановлених нормативів. Також майже за всіма нормативами ліквідності простежується чітка тенденція до зростання.

В таблиці 2.2 наведено результати проведення операцій НБУ з регулювання ліквідності банків.

Таблиця 2.2 – Результати проведення операцій Національного банку України з регулювання ліквідності банків в 2016-2020 роках

Період	Підтримання ліквідності	З мобілізації коштів банків
	Загальний обсяг наданих коштів, млн грн	Загальний обсяг залучених коштів, млн грн
2016 рік	51265,3	294685,0
2017 рік	41258,9	266703,0
2018 рік	181172,8	289892,0
2019 рік	102037,5	507436,0
2020 рік	76781,9	605879,0
Всього	452516,4	1964597,0

Джерело: складено за даними НБУ [11]

Мобілізація надмірної ліквідності банків проводиться з використанням операцій рефінансування. В 2019 році Національний банк України провів операції з рефінансування банків України на суму 102037,5 млн грн, в 2020 році на суму 76781,9 млн грн. Також Національний банк провів мобілізаційні операції в 2019 році на загальну суму 507436 млн грн, тоді як в 2020 році на суму 605879 млн грн. Оперативно та гнучко реагуючи на зміну ситуації на грошово-кредитному ринку, НБУ змінював свою чисту позицію із чистого дебітора на чистого кредитора. Розглядаючи питання ліквідності банківської системи, доречно звернути увагу на систему рефінансування, яка діє в Україні [17].

Склад та структуру операцій рефінансування НБУ банків за процентними ставками представлено на рисунку 2.2.

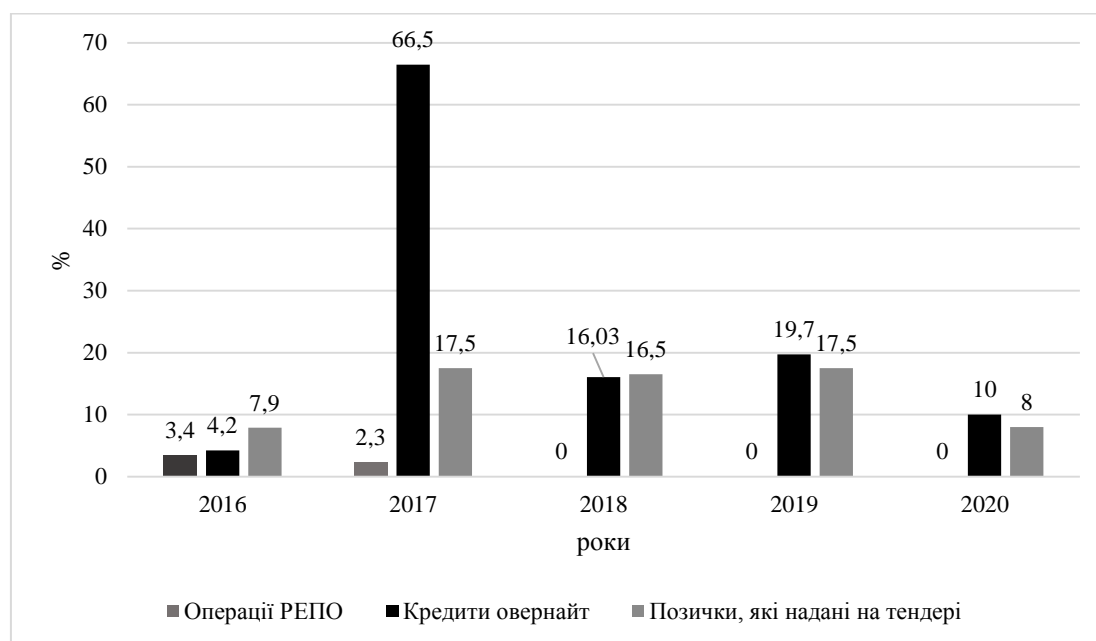

Рисунок 2.2 – Динаміка процентних ставок рефінансування банків НБУ за період 2016-2020 років, %

Джерело: складено за даними НБУ [11]

Операції рефінансування Національного банку України постійно змінюється в залежності від стану ліквідності банківської системи. За даними рисунку 2.2 впливає, що найбільш пікові періоди надання стабілізаційного кредиту овернайт спостерігаються у 2017 році, що пов'язано зі збільшенням частки проблемних банків. Частка кредитів овернайт в 2017 році склала 66,5 %, в 2018 році частка кредитів овернайт зменшилася на 50,47 в.п. та склала 16,03 %. В 2019 році, в порівнянні з 2018 роком зросла на 3,67 в.п. та склала 19,7 %. В 2020 році стабілізаційний кредит овернайт склав 10 %.

В 2019-2020 роках простежується криза надлишкової ліквідності банківської системи України. Основним інструментом, за допомогою якого НБУ абсорбував надлишкову ліквідність банків, стали депозитні сертифікати.

Їх обсяг за 2019-2020 роки зріс на 354,40 %, тоді як залишки на коррахунках банків у НБУ, навпаки, зменшились за аналогічний період на 1,05 %.

З 2016 року по 2018 рік простежувалася стійка тенденція до зниження ліквідної подушки банків: порівняно з початком 2016 року (12,2 %) частка високоліквідних активів банків України на 01.01.2019 року знизилася до 8,9 %, і лише у 2020 році знову зросло до 12,7 %. В аналізованому періоді банки зберігали достатній запас ліквідних коштів на коррахунках в НБУ, який є основною складовою високоліквідних активів.

Таким чином, у банківській системі України уже тривалий час спостерігається непродуктивне використання високоліквідних активів. Розглянувши систему рефінансування банків України, можна зробити висновки про провідну роль НБУ як суб'єкта рефінансування банків. НБУ встановлює зміст системи рефінансування банків та виступає активним регулюючим ланцюгом банківської системи. Розглянувши сучасний стан ліквідності банківської системи України, можемо зробити такі висновки. Виконання нормативів ліквідності банківськими установами значно перевищує встановлені Національним банком України нормативи. Структурний аналіз активів та пасивів банківської системи з позиції ліквідності після впровадження нововведень дав змогу виявити певні резерви оптимізації рівня ліквідності банків.

2.2 Аналіз показників фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк» за 2018-2020 роки

Акціонерне товариство «Акцент-Банк» – український банк, основним напрямом розвитку якого є здійснення роздрібних банківських операцій. Акціонерами АТ «Акцент-Банк» є родина Суркісів, які володіють 100 %-вим пакетом акцій банку. Банк має генеральну ліцензію на здійснення банківських

операцій і входить до державної системи гарантування вкладів в Україні та має статус спеціалізованого банку – «ощадний банк».

5 березня 2020 року АТ «Акцент-Банк» набув статусу системно важливого банку. Також у 2020 році банк отримав статус принципального члена міжнародної платіжної системи Mastercard та Visa, а також міжнародної системи термінових грошових переказів Western Union. В 2020 році банк підключився до BankID НБУ, впровадив процедуру віддаленої ідентифікації та верифікації банківських клієнтів з цифровим паспортом у мобільному застосунку «Дія».

На кінець 2020 року, банк мав 232 відділень по всій території України.

В 2020 році Рейтингове агентство «Кредит-Рейтинг» підтвердило рейтинг А-Банку на рівні uaAA- (висока кредитоспроможність) та рейтинг депозитів – як високо надійний банк.

З метою більш ретельного вивчення та повного задоволення потреб, як діючих, так і потенційних клієнтів, а також для зменшення ризику, АТ «Акцент-Банк» застосовується метод сегментації ринку банківських послуг. Відповідно до якого, банк робить акцент на розвиток нових банківських послуг в сегментах середніх корпоративних клієнтів, які здійснюють зовнішньо-економічну діяльність у найбільш динамічних галузях, таких як торгівля, сільське господарство, харчова промисловість, послуги.

Таким чином АТ «Акцент-Банк» – універсальний комерційний банк, який пропонує повний спектр сучасних фінансових послуг як фізичним, так і юридичним особам. Одним з пріоритетних завдань для банку на 2021-2023 роки буде утримання клієнтів та підвищення рівня комісійних та процентних доходів від даного сегменту клієнтів, збільшення залишків на рахунках даної групи клієнтів.

Для здійснення оцінки фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках, здійснено аналіз склад і структуру активних операцій банку, який представлено в таблиці 2.3. Таблиця побудована за даними додатків А, Б, В.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу та структури активів АТ «Акцент-Банк» за 2018-2020 роки

Показник	Роки			Частка в активах, %			Зміни в структурі, в.п	
	2018, тис. грн	2019, тис. грн	2020, тис. грн	Частка в активах, %			2019 / 2018 р.	2020 / 2019 р.
				2018 р.	2019 р.	2020 р.		
Грошові кошти та їх еквіваленти	181693	231270	344573	3,75	3,58	3,73	-0,17	0,16
Кошти в інших банках	450716	474017	407540	9,29	7,33	4,42	-1,96	-2,92
Кредити та заборгованість клієнтів	3473991	4891257	7190496	71,64	75,67	77,94	4,03	2,27
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	28638	38881	55433	0,59	0,60	0,60	0,01	0,00
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	421484	270382	585166	8,69	4,18	6,34	-4,51	2,16
Основні засоби та нематеріальні активи	154120	253659	423497	3,18	3,92	4,59	0,75	0,67
Інші фінансові активи	92472	169664	156476	1,91	2,62	1,70	0,72	-0,93
Інші активи	46141	134979	62672	0,95	2,09	0,68	1,14	-1,41
Усього активів	4849255	6464109	9225853	100,00	100,0	100,0	0,00	0,00

Джерело : побудовано та пораховано за даними [31, 48, 49]

Грошові кошти та їх еквіваленти в АТ «Акцент-банк» в 2018 році склали 181693 тис. грн або 3,75 %, від загальної структури активів банку. В 2019 році питома вага грошових коштів банку в загальній структурі активів складала 3,58 % та зменшилася, в порівнянні з 2018 роком, на 0,17 в.п. В 2020 році сума грошових коштів банку збільшилася, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року на 0,16 в.п. та складала 3,73 %.

Питома вага коштів в інших банках АТ «Акцент-Банк» в 2018 році, складала 9,29 % від загальних активів банку. В 2019 році їх частка в загальній структурі активів банку зменшилася на 1,96 в.п. та складала 7,33 %. В 2020 році, в порівнянні з 2019 роком частка коштів АТ «Акцент-Банк» в інших банках зменшилася на 2,92 в.п. та складала 4,42 %.

Кредити та заборгованість клієнтів АТ «Акцент-Банк» в 2018 році, склали найбільшу частку в загальній структурі активів, а саме 71,64 %. В 2019 році, їх

питома вага зросла на 4,03 в.п. та склала 75,67 % від загальної суми активів банку. В 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, кредиторська заборгованість клієнтів юридичних та фізичних осіб збільшилася на 2,27 в.п. і склала 77,94 %.

Цінні папери банку, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід протягом 2018-2020 років займали незначну частину в загальній сумі активів банку, а саме 0,59 % в 2018 році та 0,6 % в 2019-2020 роках.

Цінні папери АТ «Акцент-Банк», які обліковуються за амортизованою собівартістю в 2018 році становили 8,69 %. В 2019 році їх частка зменшилася на 4,51 в.п. і склала 4,18 % від загальної вартості активів банку. В 2020 році питома вага цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю збільшилася, в порівнянні з 2019 роком, на 2,16 в.п. і склали 6,34 %.

Основні засоби та нематеріальні активи банку в 2018 році склали 3,18 % в загальній структурі активів банку. Їх питома вага в 2019 році збільшилася, в порівнянні з 2018 роком на 0,75 в.п. і склала 3,92 %. В 2020 році частка основних засобів та нематеріальних активів АТ «Акцент-Банк» зросла, в порівнянні з 2019 роком, на 0,67 в.п. та склала 4,59 %.

Питома вага інших активів АТ «Акцент-Банк» в 2018 році становила лише 0,95 %. В 2019 році їх частка зросла на 1,14 в.п. та склала 2,09 %. Тоді як в 2020 році, інші активи банку, зменшилися, в порівнянні з 2019 роком на 1,41 в.п. та склали 0,68 %.

На основі здійсненого аналізу структури активів АТ «Акцент-Банк», доцільно відзначити, що найбільшу частку в загальній структурі активів банку протягом 2018-2020 років займали кредити та заборгованість юридичних і фізичних осіб. Так в 2018 році – 71,64 %, в 2019 році – 75,67 %, в 2020 році – 77,94 %. Другою за величиною, статтею активів АТ «Акцент-Банк», протягом 2018-2020 років були кошти в інших банках. Їх частка коливалася в межах 4,42 % в 2020 році та 9,29 % в 2018 році. Тобто, абсолютно ліквідні активи банку, займали незначну частку в загальній сумі активів АТ «Акцент-Банк» протягом аналізованого періоду.

На рисунку 2.3 наведено структуру активів банку в 2018-2020 роках, які займали найбільшу питому вагу.

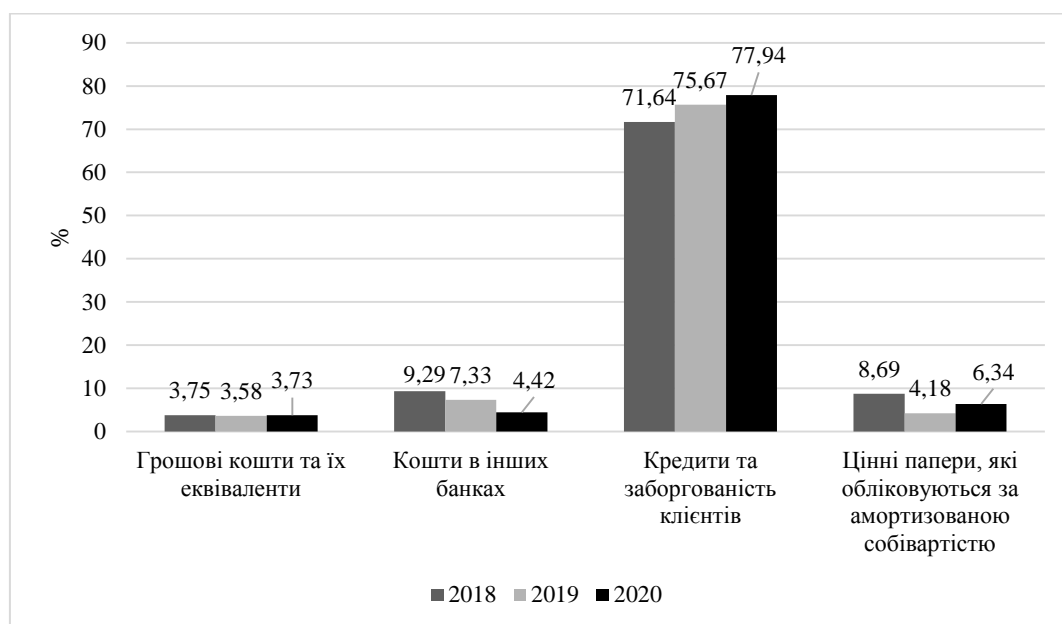

Рисунок 2.3 – Структура основних активів АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.3

Аналіз динаміки активів АТ «Акцент-Банк» у 2018-2020 роках наведено в таблиці 2.4. Таблиця побудована за даними додатків А, Б, В.

За даними таблиці, необхідно відзначити, що загальна сума активів банку протягом 2018-2020 років збільшується. В 2018 році загальна вартість активів банку склала 4849255 тис. грн. Сума грошових коштів та їх еквівалентів в 2018 році склала 181693 тис. грн. В 2019 році вартість грошових коштів банку зросла, в порівнянні з 2019 роком, на 49577 тис. грн або 27,29 % та склала 231270 тис. грн. В 2020 році обсяг грошових коштів АТ «Акцент-Банк» суттєво збільшився, в порівнянні з 2019 роком, на 113303 тис. грн або 48,99 % та склав 344573 тис. грн.

Кошти АТ «Акцент-Банк» розміщені в інших банках в 2018 році склали 450716 тис. грн. В 2019 році темп зростання коштів банку, які розміщені в інших банках склав 5,17 %, а їх абсолютний приріст – 23301 тис. грн. В 2020

році обсяг коштів розміщених в інших банках зменшився на 66477 тис. грн або 14,02 % та склав 407540 тис. грн.

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки активів АТ «Акцент-Банк» за 2018-2020 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у %:	
	2018, тис. грн	2019, тис. грн	2020, тис. грн	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.
	Грошові кошти та їх еквіваленти	181693	231270	344573	49577	113303	27,29
Кошти в інших банках	450716	474017	407540	23301	-66477	5,17	-14,02
Кредити та заборгованість клієнтів	3473991	4891257	7190496	1417266	2299239	40,80	47,01
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	28638	38881	55433	10243	16552	35,77	42,57
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	421484	270382	585166	-151102	314784	-35,85	116,42
Основні засоби та нематеріальні активи	154120	253659	423497	99539	169838	64,59	66,96
Інші фінансові активи	92472	169664	156476	77192	-13188	83,48	-7,77
Інші активи	46141	134979	62672	88838	-72307	192,54	-53,57
Усього активів	4849255	6464109	9225853	1614854	2761744	33,30	42,72

Джерело : побудовано та пораховано за даними [31]

Обсяг кредитів та заборгованості клієнтів АТ «Акцент-Банк» в 2018 році склав 3473991 тис. грн. Їх абсолютний приріст в 2019 році, в порівнянні з 2018 роком, склав 1417266 тис. грн або 40,8 %, а обсяг склав 4891257 тис. грн. В 2020 році сума кредитів та заборгованостей клієнтів банку зростає на 2299239 тис. грн або 47,01 %, в порівнянні з 2019 роком і склала 7190496 тис. грн.

Обсяг цінних паперів АТ «Акцент-Банк», які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід в 2018 році склав 28638 тис. грн. В 2019 році їх вартість зростає в порівнянні з 2018 роком на 10243 тис. грн або 35,77 % і склала 38881 тис. грн. В 2020 році абсолютне значення обсягу

цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю склало 55433 тис. грн, а приріст 16552 тис. грн або 42,57 %.

В 2018 році сума цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю склала 421484 тис. грн. В 2019 році відносно зменшення даної статті активів склало 35,85 %, тоді як абсолютне зменшення – 151102 тис. грн. Вартість цінних паперів банку, які обліковуються за амортизованою вартістю, в 2019 році, склала 270382 тис. грн. В 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, вартість цінних паперів збільшилася на 314784 тис. грн або 116,42 % та склала 585166 тис. грн.

Основні засоби та нематеріальні активи АТ «Акцент-Банк» в 2018 році становили 154120 тис. грн. В 2019 році їх приріст склав 99539 тис. грн або 64,59 %. В 2020 році вартість основних засобів та нематеріальних активів АТ «Акцент-Банк» становила 423497 тис. грн. Їх приріст в 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, склав 169838 тис. грн або 66,96 %.

Вартість інших фінансові активи в гривневому еквівалентів, в 2018 році склала 92472 тис. грн. В 2019 році, в порівнянні з 2018 роком, їх приріст склав 77192 тис. грн або 83,48 %. В 2020 році інші фінансову активи банку зменшилися, в порівнянні з 2019 роком, на 13188 тис. грн або 7,77 % та склали 77192 тис. грн.

Інші активи АТ «Акцент-Банк» в 2018 році склали 46141 тис. грн. В 2019 році, в порівнянні з 2018 роком, їх абсолютний приріст склав 88838 тис. грн, а відносний – 192,54 %. В 2020 році інші активи банку склали 62672 тис. грн, а їх абсолютне спадання становило – 72307 тис. грн, в порівнянні з 2019 роком. Відносно зменшення інших активів банку в 2020 році склало 53,57 %, в порівнянні з 2019 роком.

На рисунку 2.4, відображено динаміку активів АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках. В 2018 році обсяг чистих активів банку становив 4849255 тис. грн. В 2019 році обсяг чистих активів банку склав 6464109 тис. грн, а їх приріст 33,3 % або 1614854 тис. грн.

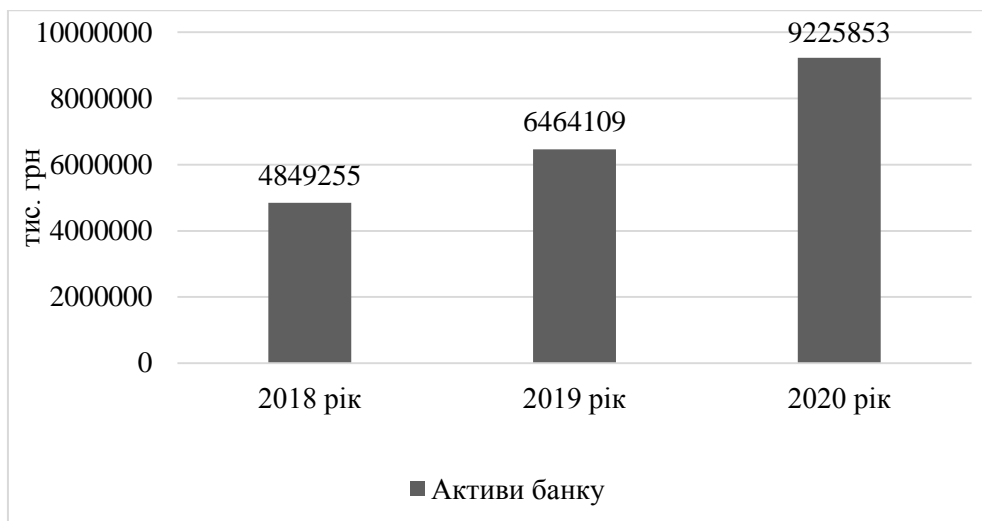

Рисунок 2.4 – Динаміка активів АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роки

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.4

В 2020 році загальний обсяг активів АТ «Акцент-Банк» становив 9225853 тис. грн. Їх вартість збільшилася, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 2761744 тис. грн або 42,72 %.

В таблиці 2.5 представлено аналіз складу та структури зобов'язань АТ «Акцент-Банк», який зроблено на основі фінансової звітності банку та наведено в додатках А, Б, В.

Кошти банків, які розміщені в АТ «Акцент-Банк» в 2018 році склали 0,01 % від загальних зобов'язань банку. Проте в 2019 році, їх частка в загальній структурі суттєво збільшилася, а саме на 0,19 в.п. та склала 0,2 %. В 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, питома вага коштів банків склала 0,42 % та зросла на 0,63 в.п.

Найбільшу частку в структурі зобов'язань АТ «Акцент-Банк» склали кошти клієнтів банку, питома вага яких, в 2018 році, дорівнювала 93,18 %. В 2019 році частка коштів клієнтів зросла на 0,29 в.п. та склала 93,46 %. В 2020 році питома вага коштів клієнтів банку склала 95,36 %, а їх приріст, в порівнянні з 2019 роком, 1,89 в.п. Кошти клієнтів складаються з коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ і коштів фізичних осіб. Протягом 2018-2020 років кошти фізичних осіб переважають в структурі

зобов'язань АТ «Акцент-Банк». Їх частка становила від 78,25 % до 81,16 %. Тоді як заборгованість банку перед юридичними особами коливалася, протягом аналізованого періоду, в межах 12-15 %.

Таблиця 2.5 – Аналіз складу та структури зобов'язань АТ «Акцент-Банк» у 2018-2020 роках

Показник	Роки			Частка в зобов'язаннях, %			Зміни в структурі, в.п	
	2018, тис. грн	2019, тис. грн	2020, тис. грн	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2019 / 2018 р.	2020 / 2018 р.
	Кошти банків	1	11143	49766	0,01	0,20	0,63	0,19
Кошти клієнтів, у тому числі	3672974	5167804	7588332	93,18	93,46	95,36	0,29	1,89
кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	588574	680191	1244181	14,93	12,30	15,63	-2,63	3,33
кошти фізичних осіб	3084400	4487613	6344151	78,25	81,16	79,72	2,92	-1,44
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	58440	0	0	1,48	0,00	0,00	-1,48	0,00
Відстрочені податкові зобов'язання	5211	7661	11011	0,13	0,14	0,14	0,01	0,00
Резерви за зобов'язаннями	15701	13405	17265	0,40	0,24	0,22	-0,16	-0,03
Інші фінансові зобов'язання	127450	173319	124434	3,23	3,13	1,56	-0,10	-1,57
Інші зобов'язання	62134	155843	167141	1,58	2,82	2,10	1,24	-0,72
Усього зобов'язань	3941911	5529175	7957949	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело : побудовано та пораховано за даними [31]

В 2018 році банк мав заборгованість перед державою, щодо поточного податку на прибуток в розмірі 58440 тис. грн, що склало 1,48 % від загальних зобов'язань банку. Протягом 2019-2020 років всі податкові зобов'язання банк погашав вчасно.

Проте в 2018-2020 роках банк має відстрочені податкові зобов'язання, або сума податку на прибуток, який сплачуватиметься в наступних звітних періодах з тимчасових різниць, що підлягають оподаткуванню. Іншими словами,

відстрочені податкові зобов'язання – це майбутній податок на минулий прибуток, тобто економія від зменшення податкових платежів або доходи з податку на прибуток. Відповідно в 2018 році частка відстрочених податкових зобов'язань склала 0,13 %. Протягом 2019-2020 років їх питома вага збільшилася на 0,01 в.п. та склала 0,14 %.

Частка резервів за зобов'язаннями АТ «Акцент-Банк» в 2018 році склала 0,4 % від загального розміру зобов'язань банку. В 2019 році питома вага резервів за зобов'язаннями банку зменшилася на 0,16 в.п., а їх частка склала 0,24 %. В 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, частка резервів банку склала 0,22 % та зменшилася на 0,03 в.п.

Інші фінансові зобов'язання банку в 2018 році склали 3,23 %. В 2019 році їх частка, в порівнянні з 2018 роком знизилася на 0,1 в.п. та склала 3,13 %. Питома вага інших фінансових зобов'язань банку в 2020 році зменшилася на 1,57 в.п. та склала 1,56 %.

Частка інших зобов'язань банку в загальній структурі зобов'язань АТ «Акцент-Банк» склала в 2018 році 1,58 %. В 2019 році їх питома вага збільшилася на 1,24 в.п., в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року та склала 2,82 %. В 2020 році питома вага інших зобов'язань банку склала 2,1 %. Їх частка зменшилася, в порівнянні з 2019 роком на 0,72 в.п.

З проведеного аналізу зобов'язань АТ «Акцент-Банк», необхідно відзначити, що протягом 2018-2020 років найбільшу частку зобов'язань банку складають кошти клієнтів, питома вага яких становила 93,18 % в 2018 році, 93,46 % – в 2019 році та 95,36 % – в 2020 році, від загальної суми зобов'язань банківської установи. В структурі зобов'язань перед клієнтами банку, переважають зобов'язання перед фізичними особами, питома вага яких в 2018 році склала 78,25 %. Частка зобов'язань банку перед фізичними особами в 2019 році склала 81,16 % та збільшилася, в порівнянні з 2018 роком на 2,92 в.п. Тоді як в 2020 році їх питома вага зменшилася, в порівнянні з 2019 роком на 1,44 в.п. та склала 79,72 %. Частка зобов'язань банку перед юридичними особами склала в 2018 році 14,93 %, в 2019 році – 12,3 %, в 2020 році – 15,63 %. Структуру

зобов'язань банку перед фізичними та юридичними особами протягом аналізованого періоду, наведено на рисунку 2.5

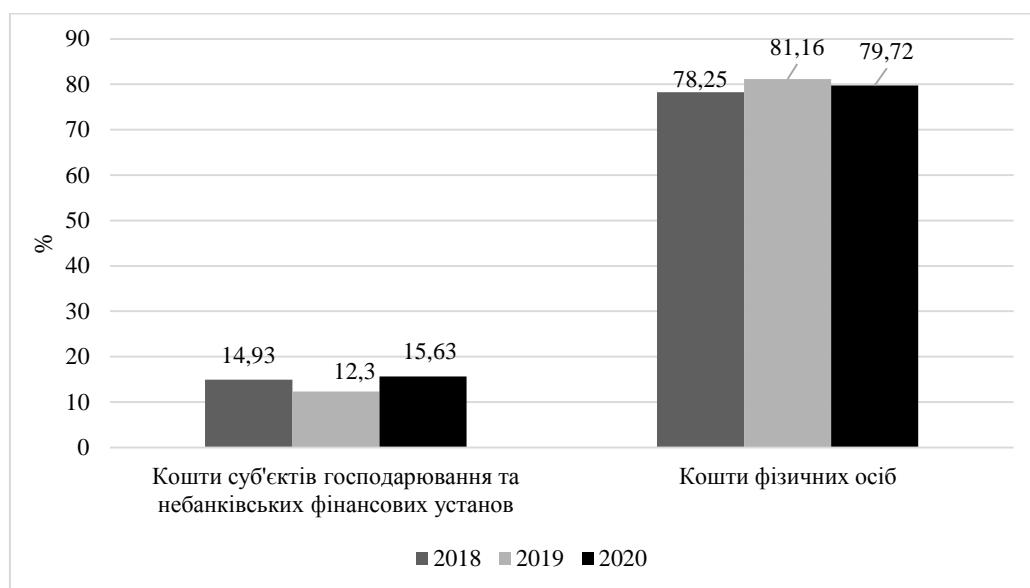

Рисунок 2.5 – Структура зобов'язань АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.5

Наступним етапом дослідження є аналіз динаміки зобов'язань АТ «Акцент-Банк», який відображено в таблиці 2.6. Таблицю побудовано за даними додатків А, Б, В.

В 2018 році загальна сума зобов'язань АТ «Акцент-Банк» становила 3941911 тис. грн. Кошти банків в 2018 році склали 1 тис. грн. Коштів клієнтів банку в 2018 році склали 3672974 тис. грн, з яких кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ склали 588574 тис. грн, кошти фізичних осіб – 3084400 тис. грн. Зобов'язання банку щодо поточного податку на прибуток в 2018 році склали 58440 тис. грн. Відстрочені податкові зобов'язання банку становили 5211 тис. грн. Обсяг резервів за зобов'язаннями банку склав 15701 тис. грн. Обсяг інших фінансових зобов'язань в 2018 році склав 127450 тис. грн, обсяг інших зобов'язань – 62134 тис. грн.

В 2019 році загальний обсяг зобов'язань АТ «Акцент-Банк» збільшився, в порівнянні з 2018 роком на 1587264 тис. грн або 40,27 % та склав 5529175 тис.

грн. В 2019 році кошти банків склали 11143 тис. грн, їх приріст, в порівнянні з 2018 роком склав 11142 тис. грн або 1114200 %.

Таблиця 2.6 – Аналіз динаміки зобов'язань АТ «Акцент-Банк» за 2018-2020 роки

Показники	Роки			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у %:	
	2018, тис. грн	2019, тис. грн	2020, тис. грн	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.
	Кошти банків	1	11143	49766	11142	38623	1114200,00
Кошти клієнтів, у тому числі	3672974	5167804	7588332	1494830	2420528	40,70	46,84
кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	588574	680191	1244181	91617	563990	15,57	82,92
кошти фізичних осіб	3084400	4487613	6344151	1403213	1856538	45,49	41,37
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	58440	0	0	-58440	0	-100,00	0
Відстрочені податкові зобов'язання	5211	7661	11011	2450	3350	47,02	43,73
Резерви за зобов'язаннями	15701	13405	17265	-2296	3860	-14,62	28,80
Інші фінансові зобов'язання	127450	173319	124434	45869	-48885	35,99	-28,21
Інші зобов'язання	62134	155843	167141	93709	11298	150,82	7,25
Усього зобов'язань	3941911	5529175	7957949	1587264	2428774	40,27	43,93

Джерело : побудовано та пораховано за даними [31]

Кошти клієнтів АТ «Акцент-Банк» в 2019 році склали 5167804 тис. грн, їх приріст, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, склав 1494830 тис. грн або 40,7 %. Зобов'язання банку перед юридичними особами в 2019 році склали 680191 тис. грн, та збільшилися на 91617 тис. грн або 15,57 %, в порівнянні з 2018 роком. Заборгованість перед фізичними особами збільшилася на 1403231 тис. грн або 45,49 % та склала в 2019 році 4487613 тис. грн. Обсяг зобов'язань банку щодо поточного податку на прибуток в 2019 році зменшився на 100 %. Відстрочені податкові зобов'язання АТ «Акцент-Банк» в 2019 році склали 7661

тис. грн, їх обсяг зріс на 2450 тис. грн або 47,02 %. Резерви за зобов'язаннями банку в 2019 році зменшилися на 2296 тис. грн або 14,62 %, в порівнянні з 2018 роком та склали 13405 тис. грн. Інші фінансові зобов'язання банку в 2019 році збільшилися на 45869 тис. грн або 35,99 % та склали 173319 тис. грн. Вартість інших зобов'язань банку збільшилася в 2019 році, в порівнянні з 2018 роком, на 93709 тис. грн або 150,82 % та склала 155843 тис. грн.

В 2020 році загальний обсяг зобов'язань АТ «Акцент-Банк» збільшився, в порівнянні з 2019 роком, на 2428774 тис. грн або 43,93 % та склав 2823180 тис. грн. Кошти банків в 2020 році склали 49766 тис. грн, та збільшилися, по відношенню до 2019 року, на 38623 тис. грн або 346,61 %. Обсяг зобов'язань перед клієнтами банку зріс, в порівнянні з 2019 роком на 2420528 тис. грн або 46,84 % та склав 7588332 тис. грн. Заборгованість АТ «Акцент-Банк» перед юридичними особами в 2020 році склала 1244181 тис. грн та зросла в порівнянні 2019 року на 563990 тис. грн або 82,92 %. Заборгованість перед фізичними особами, в аналогічному періоді, на 1856538 тис. грн або 41,37 % та склала 6344151 тис. грн. Відстрочені податкові зобов'язання банку в 2020 році збільшилися на 3350 тис. грн або 43,73 % та склали 11011 тис. грн. Обсяг резервів за зобов'язаннями АТ «Акцент-Банк» збільшився, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 3860 тис. грн або 28,8 % та склала 124434 тис. грн. Інші фінансові зобов'язання банку в 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, зменшилися на 48885 тис. грн або 28,21 % та склали 45869 тис. грн. В 2020 році інші зобов'язання банку збільшилися на 11298 тис. грн або 7,25 % та склали 11298 тис. грн.

Загальний обсяг зобов'язань банку, протягом аналізованого періоду збільшувався. Так в 2018 році їх обсяг склав 3941911 тис. грн, тоді як на кінець 2020 року – 7957949 тис. грн. Протягом 2018-2020 років суттєво зріс обсяг залучених коштів фізичних та юридичних осіб. Діяльність банку, націлена на роздрібний сегмент ринку. Відповідно обсяг залучених коштів від фізичних осіб в 5 разів більший за обсяг залучених коштів юридичних осіб.

На основі фінансової звітності банку (додатки А, Б, В), проведено аналіз складу та структури власного капіталу АТ «Акцент-Банк» у 2018-2020 роках, який представлено у таблиці 2.7 [31].

Таблиця 2.7 – Аналіз складу та структури власного капіталу АТ «Акцент-Банк» у 2018-2020 роках

Показник	Роки			Частка у власному капіталі, %			Зміни в структурі, в.п	
	2018, тис. грн	2019, тис. грн	2020, тис. грн	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2019 / 2018 р.	2020 / 2019 р.
	Статутний капітал	323191	502240	778472	35,62	53,72	61,40	18,10
Емісійні різниці	41	41	41	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00
Резервні та інші фонди банку	64140	91522	104328	7,07	9,79	8,23	2,72	-1,56
Резерви переоцінки	25513	35057	48384	2,80	3,74	3,81	0,94	0,07
Нерозподілений прибуток/непокритий збиток	494459	306074	336680	54,50	32,74	26,55	-21,76	-6,18
Усього власного капіталу	907344	934933	1267904	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело : побудовано та пораховано за даними [31]

В 2018 році в структурі капіталу АТ «Акцент-Банк» частка статутного капіталу, становила 35,62 %. Питома вага емісійних різниць була незначною та становила 0,01 %. Частка резервів та інших фондів банку на кінець 2018 року склала 7,07 % від загального обсягу власного капіталу банку. Питома вага резервів переоцінки банку в 2018 році, становила 2,8 % від загальної структури капіталу банку. В загальній структурі власного капіталу банку, частка нерозподіленого прибутку в 2018 році, склала 54,5 %.

В 2019 році питома вага статутного капіталу в загальній структурі активів АТ «Акцент-Банк» зросла, в порівнянні з 2018 роком, на 18,1 в.п. та склала 53,72 %. Частка емісійних різниць банку, в 2019 році була на рівні 2018 року та становила 0,01 %. Частка резервів та інших фондів АТ «Акцент-Банк» в 2019 році, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року збільшилася на 2,72 в.п. склала 9,79 %. Питома вага резервів переоцінки банку в 2019 році зросла, в порівнянні з 2018 роком, на 0,94 в.п. та склала 3,74 %. Частка нерозподіленого

прибутку банку у загальній структурі власного капіталу банку, в 2019 році склала 32,74 %, що на 21,76 в.п. менше 2018 року.

В 2020 році найбільшу частку в структурі власного капіталу АТ «Акцент-Банк» склав статутний капітал – 61,4 %. Його частка зросла, в порівнянні з 2019 роком на 7,68 в.п. Частка емісійних різниць була нарівні попередніх двох років та склала 0,01 %. Питома вага резервів та інших фондів банку в 2020 році зменшилася, в порівнянні з 2019 роком, на 1,56 в.п. та склала 8,23 %. Питома вага резервів переоцінки АТ «Акцент-Банк» в 2020 році зросла, в порівнянні з 2019 роком, на 0,07 в.п. і склала 3,81 %. Питома вага нерозподіленого прибутку банку, в загальній структурі власного капіталу банку, в 2020 році склала 26,55 %. Його частка протягом 2020 року, зменшилася, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року на 6,18 в. п.

В таблиці 2.8 відображено динаміку капіталу АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках.

Таблиця 2.8 – Динаміка власного капіталу АТ «Акцент-Банк» за 2018-2020 роки

Показник	Роки			Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення) у %	
	2018, тис. грн	2019, тис. грн	2020, тис. грн	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.
	Статутний капітал	323191	502240	778472	179049	276232	55,40
Емісійні різниці	41	41	41	0,00	0,00	0,00	0,00
Резерви та інші фонди банку	64140	91522	104328	27382	12806	42,69	13,99
Резерви переоцінки	25513	35057	48384	9544	13327	37,41	38,02
Нерозподілений прибуток/ непокритий збиток	494459	306074	336680	-188385	30606	-38,10	10,00
Усього власного капіталу	907344	934933	1267904	27589	332971	3,04	35,61

Джерело : побудовано та пораховано за даними [31]

З таблиці 2.8, доцільно зробити висновки, що в 2018-2020 роках емісійні різниці АТ «Акцент-Банк» були незмінними та склали 41 тис. грн. Статутний

капітал банку в 2018 році склав 323191 тис. грн. В 2019 році статутний капітал банку збільшився, в порівнянні з минулим періодом, на 179049 тис. грн або 55,4 % та склав 502240 тис. грн. В 2020 році обсяг статутного капіталу АТ «Акцент-Банк» збільшився, в порівнянні з 2019 роком, на 276232 тис. грн або 55 % та склав 778472 тис. грн.

Резерви та інші фонди банку в 2018 році склали 64140 тис. грн. Вартість резервів та інших фондів АТ «Акцент-Банк» в 2019 році збільшилася на 27382 тис. грн або на 42,69 %, в порівнянні з аналогічним періодом 2018 року та склала 91522 тис. грн. В 2020 році обсяг резервних та інших фондів банку зріс в абсолютному та відносному значенні, відповідно на 12806 тис. грн або 13,99 % та склала 104328 тис. грн. В 2019 році вартість резервів переоцінки банку зросла, в порівнянні з 2018 роком, на 9544 тис. грн або 37,41 % та склала 35057 тис. грн. Обсяг резервів переоцінки АТ «Акцент-Банк» в 2020 році збільшився, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 13327 тис. грн або 38,02 % та склав 48384 тис. грн.

В 2018 році обсяг нерозподіленого прибутку банку становив 494459 тис. грн. В 2019 році обсяг нерозподіленого прибутку АТ «Акцент-Банк» зменшився на 188385 тис. грн або 38,1 % і склав 306074 тис. грн. Сума нерозподіленого прибутку банку в 2020 році збільшилася, в порівнянні з 2019 роком, на 30606 тис. грн або 10 % та склала 336680 тис. грн.

На рисунку 2.6 відображено динаміку власного капіталу АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках. Протягом 2018-2020 років загальний обсяг власного капіталу банку збільшувався. Станом на кінець 2018 року загальна вартість власного капіталу банку склала 907344 тис. грн. В 2019 році власний капітал банку збільшився на 27589 тис. грн і склав 934933 тис. грн. В 2020 році власний капітал АТ «Акцент-Банк» збільшився, в порівнянні з аналогічним періодом 2019 року, на 332971 тис. грн та склав 1267904 тис. грн.

Динаміка розміру власного капіталу АТ «Акцент-Банк» позитивна та вказує на зростання його розміру у 2019 році на 3,04 %, а в 2020 році на 35,61 %. Також можемо підтвердити її позитивність перевищенням темпу росту

власного капіталу над темпом росту активів банку. У складі власного капіталу позитивною динамікою відзначився нерозподілений прибуток, що вказує на успішне розміщення власних ресурсів, відображенням чого є позитивний результати роботи в цілому.

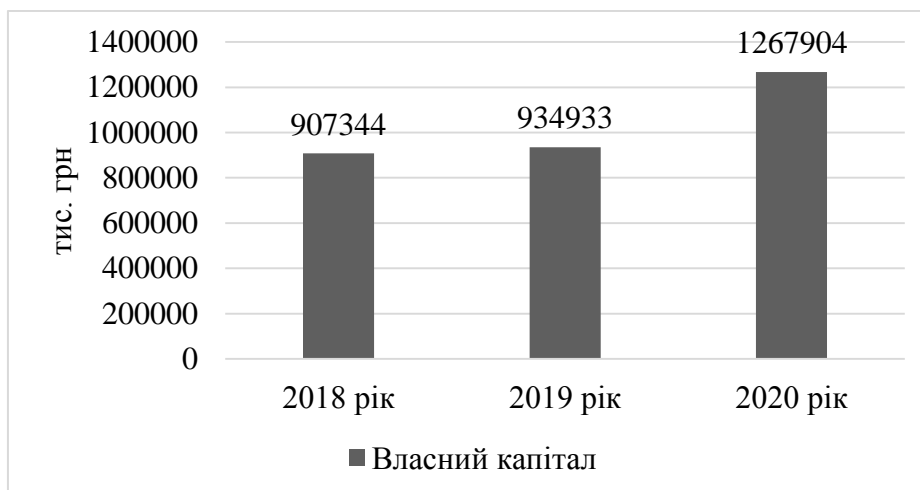

Рисунок 2.6 – Динаміка власного капіталу АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках, тис. грн

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.8

Основним результатом діяльності банківської установи є його фінансовий результат, прибуток або збиток. Наступним етапом аналізу фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент-Банк» є аналіз складу та динаміки фінансових результатів банку в 2018-2020 роках, який представлено в таблиці 2.9.

Загальна сума доходи АТ «Акцент-Банк» в 2018 році склала 1515440 тис. грн. Основну частку доходів банку склали чисті процентні доходи, сума яких склала 1201335 тис. грн. Комісійні доходи банку в 2018 році склали 185005 тис. грн. Торгівельний результат банку в 2018 році склав 27893 тис. грн. Інші доходи АТ «Акцент-Банк» в зазначеному періоді становили 45321. Інші доходи становили 55887 тис. грн. Витрати АТ «Акцент-Банк» в 2018 році склалися з відрахувань до резервів в сумі 82218 тис. грн, адміністративних та інших

операційних витрат банку – 777368 тис. грн. Зальна сума витрат АТ «Акцент-Банк», в 2018 році, склала 859589 тис. грн.

Таблиця 2.9 – Склад та динаміка фінансових результатів АТ «Акцент-Банк» у 2018-2020 роках

Показник	Роки			Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2018, тис. грн	2019, тис. грн	2020, тис. грн	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.	2019 р. до 2018 р.	2020 р. до 2019 р.
	Чистий процентний дохід	1201335	1463888	1821418	262553	357530	21,86
Чистий комісійний дохід	185005	286403	346797	101398	60394	54,81	111,09
Торговий результат	27893	36064	41871	8171	5807	29,29	16,10
Інші операційні доходи	45321	41606	28989	-3715	-12617	-8,20	-30,32
Інші доходи	55887	48388	46680	-7499	-1708	-13,42	-3,53
Всього доходів	1515440	1876349	2285755	360909	409406	23,82	21,82
Відрахування до резервів	82218	640288	740259	558070	99971	678,77	15,61
Адміністративні та інші операційні витрати	777368	908961	1177473	131593	268512	16,93	29,54
Всього витрат	859586	1549249	1917733	689663	368484	80,23	23,78
Прибуток до оподаткування	655854	327100	368023	-328754	40923	-50,13	12,51
Витрати на податок на прибуток	108222	58386	34975	-49836	-23411	-46,05	-40,10
Прибуток	547632	268714	333048	-278918	64334	-50,93	23,94

Джерело : побудовано та пораховано за даними [31]

В 2019 році доходи АТ «Акцент-Банк» збільшилися в порівнянні з 2018 роком, на 360909 тис. грн або 23,82 % та склали 1876349 тис. грн. Тоді як загальна сума витрат банку в 2019 році збільшилася, в порівнянні з 2018 роком на 689663 тис. грн або 80,23 % та склала 1549249 тис. грн.

В 2020 році загальна сума доходів банку збільшилися, в порівнянні з 2019 роком на 409406 тис. грн або 23,82 % та склала 2285755 тис. грн. Збільшенню загальної суми доходів банку в 2020 році, сприяло збільшення чистих процентних доходів на 357530 тис. грн або 24,42 %. Чисті комісійні

доходи АТ «Акцент-Банк» в 2020 році склали 346797 тис. грн. Їх сума збільшилися, в порівнянні з 2019 роком, на 60394 тис. грн або 111,09 %. Торговельний результат банку, в 2020 році збільшився на 5807 тис. грн або 16,1 % та склав 41871 тис. грн. Загальний обсяг витрат банку в 2020 році склав 1917733 тис. грн. Його сума збільшилася в порівнянні з 2019 роком на 368848 тис. грн або 23,78 %. Збільшення витрат відбулося за рахунок збільшення адміністративних та інших операційних витрат банку на 268512 тис. грн або 29,54 %.

Протягом 2018-2020 років діяльність АТ «Акцент-Банк» була прибутковою. Зокрема, в 2018 році розмір чистого прибутку банку склав 547632 тис. грн. В 2019 році, отриманий чистий прибуток банку зменшився, в порівнянні з 2018 роком на 278918 тис. грн або 50,93 % та склав 268714 тис. грн. В 2020 році розмір чистого прибутку банку становив 333048 тис. грн, що більше від аналогічного періоду 2019 року на 64334 тис. грн або 23,94 %.

Динаміку прибутку АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках представлено на рисунку 2.7.

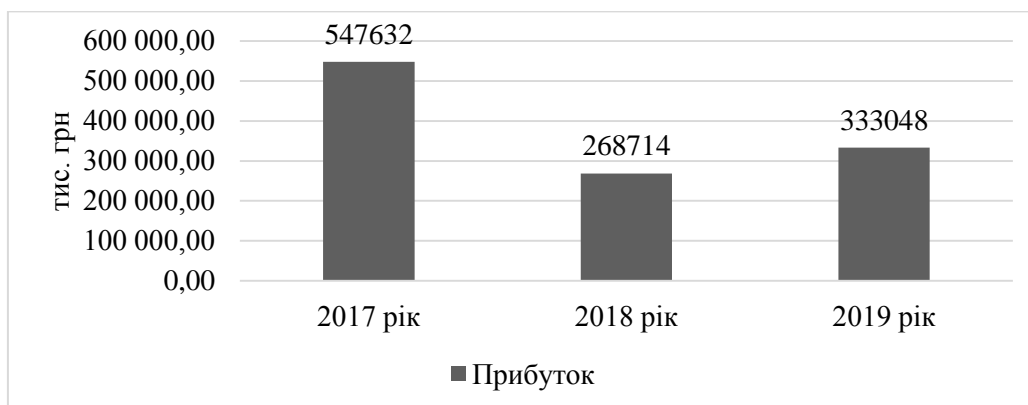

Рисунок 2.9 – Динаміка прибутку АТ «Акцент-Банк» за 2018-2020 роки, тис. грн

Джерело: побудовано за даними таблиці 2.9

Загалом АТ «Акцент-Банк» в 2020 році покращив низку фінансових показників. Банк посідає третє місце за показником фінансового «здоров'я» та

22 за розміром активів серед українських банків. Також «А-Банк» входить до переліку системно важливих банків. У вересні 2020 року Суркіси збільшили участь у статутному капіталі «Акцент-Банк» до 100% і стали його повноцінними власниками. Раніше частка в 3,17 % належала кіпрській компанії Miosaria Commercial Ltd.

Таким чином, проаналізувавши фінансово-господарський стан АТ «Акцент-Банк», можна визначити низку кроків для його підтримки: забезпечення фінансової стабільності банку в довгостроковій перспективі потребує нарощування власного капіталу; є необхідність у вдосконаленні процентної політики банку та оптимізації процентних ставок за кредитами для підвищення показника чистої процентної маржі, що демонструє здатність банку отримувати чистий прибуток і покривати витрати та ризики; доцільно зменшувати адміністративні та інші витрати, які мають негативний вплив прибутковості активів та загалом на фінансові результати АТ «Акцент-Банк».

Фінансовий стан АТ «Акцент-Банк» можна визначити як достатній, але підвладний коливанням, зокрема отриманий прибуток банку в 2019-2020 роках суттєво знизився в порівнянні з 2018 роком. Така нестабільність зумовлена впливом окремих чинників внутрішнього та зовнішнього середовища. Зокрема, у 2020 році вагомий вплив мали економічні та соціальні чинники, а саме погіршення загального стану економіки через жорсткі карантинні обмеження та зниження споживчого попиту. Зазначені явища призвели до скорочення обсягів кредитування підприємств малого і середнього бізнесу, які є одними із основних клієнтів банку. Не менш важливу роль відіграло поширення панічних настроїв серед населення, що проявилось зокрема у бажанні зберігати свої заощадження та тимчасово вільні запаси грошей на руках у готівковій формі, а не вкладати їх на банківські депозити. Щодо внутрішніх факторів, то важливою проблемою для АТ «Акцент-Банк» є недостатньо високий рівень капіталізації, тому у разі поглиблення негативних тенденцій на фінансовому ринку йому буде складно покрити свої зобов'язання акціонерним капіталом і уникнути ризиків завдяки капіталу та резервним фондам.

3 Напрями покращення управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» на основі розробки стратегії управління ліквідністю

В динамічних умовах господарювання, через посилення конкуренції, розвитку ринку фінансових послуг, банки значну увагу приділяють якісному управлінню ліквідністю. Ефективне управління ліквідністю банку забезпечує ефективне його функціонування та забезпечує фінансову стійкість.

АТ «Акцент-Банк», як системно важливий банк, здійснює управління ліквідністю з метою забезпечення постійної наявності коштів, необхідних для виконання усіх зобов'язань у визначені терміни. Політика управління ліквідністю банку щорічно розглядається і затверджується Правлінням банку.

АТ «Акцент-Банк» прагне «активно підтримувати диверсифіковану і стабільну базу джерел фінансування, що включає довгострокові і короткострокові кредити інших банків, мінімальні депозити юридичних і фізичних осіб, а також диверсифікований портфель високоліквідних активів, щоби забезпечити спроможність банку оперативного і без різких коливань реагувати на непередбачені вимоги стосовно ліквідності» [49, с. 59].

Тобто ліквідність АТ «Акцент-банк» забезпечується збалансованістю його активних та пасивних операцій, а також відповідністю термінів розміщення активів до термінів залучення коштів. Для управління ліквідністю банк використовує метод закріплення окремих пасивних операцій залежно від їх терміновості та строків погашення за визначеними активними операціями, внаслідок чого відбувається збалансування активів і пасивів банку.

Для ефективного управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» здійснює аналіз рівня необхідних ліквідних активів для забезпечення зобов'язань банку за строками їх використання, здійснює контролю за відповідністю дотримання нормативів ліквідності банку законодавчим вимогам. В таблиці 3.1 представлено аналіз фінансових активів та зобов'язань АТ «Акцент-Банк» за строками погашення в 2018-2020 роках.

Таблиця 3.1 – Аналіз фінансових активів та зобов'язань АТ «Акцент-Банк» за строками погашення в 2018-2020 роках

Показник	За вимогою та до 1 місяця	Від 1 до 3 місяців	Від 3 до 12 місяців	Від 12 місяців до 5 років	Понад 5 років	Усього
2018 рік, тис. грн						
Грошові кошти та їх еквіваленти	561682	-	-	-	-	561682
Цінні папери	28638	-	-	-	-	28638
Кредити клієнтам	395940	1133473	610116	1283322	51140	3473991
Депозитні сертифікати НБУ	421484	-	-	-	-	421484
Інші фінансові активи	169694	-	-	-	-	169694
Усього фінансових активів	1577438	1133473	610116	1283322	51140	4655489
Поточні рахунки та депозити клієнтів	1003032	752807	1881335	34437	1363	3672974
Інші фінансові зобов'язання	134248	-	-	-	-	134248
Усього фінансових зобов'язань	1137280	752807	1881335	34437	1363	3807222
Чистий розрив ліквідності	440158	380666	-1271219	1248885	49777	848267
Сукупний розрив ліквідності	440158	820824	-450395	798490	848267	-
2019 рік, тис. грн						
Грошові кошти та їх еквіваленти	587833	-	-	-	-	587833
Інвестиційні цінні папери	38881	-	-	-	-	38881
Кредити іншим банкам	-	-	-	117454	-	117454
Кредити клієнтам	595010	509344	1849323	1858326	56109	4868112
Депозитні сертифікати НБУ	270382	-	-	-	-	270382
Інші фінансові активи	243715	-	-	-	-	243715
Усього фінансових активів	1735821	509344	1849323	1975780	56109	6126377
Депозити та залишки коштів інших банків	11143	-	-	-	-	11143
Поточні рахунки та депозити клієнтів	952998	351641	3346023	517125	17	5167804
Інші фінансові зобов'язання	245087	-	-	-	-	245087
Усього фінансових зобов'язань	1209228	351641	3346023	517125	17	5424034
Чистий розрив ліквідності	526593	157703	-1496700	1458655	56092	702343
Сукупний розрив ліквідності	526593	684296	-812404	646251	702343	1747079
2020 рік, тис. грн						
Грошові кошти та їх еквіваленти	1137270	-	-	-	-	1337270
Кредити іншим банкам	55433	-	-	-	-	55433
Кредити клієнтам	598551	924186	2573870	2820216	17800	6934623
Інші фінансові активи	156481	2173	268050	7369	19	434092
Усього фінансових активів	2147734	926359	2841920	2827585	17819	8761417
Депозити та залишки коштів інших банків	47666	-	-	-	-	47666
Поточні рахунки та депозити клієнтів	2953194	1119761	2556818	954241	908	7584923
Інші фінансові зобов'язання	147594	1672	8300	83305	-	240871
Усього фінансових зобов'язань	3148454	1121434	2565119	1037546	908	7873461
Чистий розрив ліквідності	-1000720	-195074	276801	1790039	16912	887957
Сукупний розрив ліквідності	-1000720	-1195794	918993	871045	887957	887957

Джерело: узагальнено за [48, 49]

АТ «Акцент-Банк» класифікує фінансові активи та фінансові зобов'язання зі строками до погашення за вимогою та менше 1 місяця, від 1 до 3 місяців, від 3 до 12 місяців, як поточні фінансові активи та зобов'язання, а зі строками до погашення від 1 до 5 років та понад 5 років – як непоточні фінансові активи та зобов'язання. Віднесення кожної зі статей активу до певної групи за строком погашення дозволяє АТ «Акцент-Банк» оцінити наявні ліквідні кошти та виявити резерви ліквідних активів, які за потреби можуть бути трансформовані в грошові кошти. Такий аналіз дає змогу банківській установі вчасно реагувати на зниження рівня ліквідності банку та підвищувати ліквідність до мінімального рівня.

Активи та зобов'язання банку за вимогою та до одного місяця в 2018-2019 роках були збалансованими. Так в 2018 році чистий розрив ліквідності склав 440158 тис. грн. В зазначеному періоді банк має додатний додатний розрив ліквідності та свідчить про надлишок ліквідних коштів. В 2019 році чистий розрив ліквідності АТ «Акцент-Банк» за вимогою та до 1 місяця був надлишковий, в сумі 526593 тис. грн. В 2020 році за вказаними строками чистий розрив ліквідності мав від'ємне значення в сумі 1000720 тис. грн. Тобто потреба банку в ліквідних коштах перевищувала їх наявність. Відповідно перед керівництвом банку постає завдання в пошуку найдешевших і найдоступніших джерел поповнення ліквідних коштів за вимогою та до 1 місяця.

За активами та зобов'язаннями банку з терміном погашення від 1 до 3 місяців, простежується така ж ситуація як із найбільш терміновими зобов'язаннями. В 2018-2019 роках чистий розрив ліквідності був додатним та склав 380666 тис. грн та 157703 тис. грн відповідно. В 2020 році нестача банку в ліквідних коштах склала 195074 тис. грн, що характеризується негативним управлінням активними та пасивними операціями банку.

За активами та зобов'язаннями АТ «Акцент-Банк» з терміном погашення від 3 до 12 місяців в 2018-2019 роках існує нестача в сумі 1271219 тис. грн та 1496700 тис. грн, відповідно. Тобто банк мав від'ємне значення чистого розриву ліквідності, а зобов'язання перевищували наявні активи банку. В 2020 році,

ситуація покращилася та стабілізувалася. Надлишок ліквідних коштів з терміном погашення від 3 до 12 місяців склав 276801 тис. грн.

За довготерміновими зобов'язаннями банку, з терміном погашення від 12 місяців і до 5 років та понад 5 років, протягом 2018-2020 років, ліквідні кошти банку за обсягами перевищують їх використання. АТ «Акцент-Банк» має додатний розрив ліквідності та може надлишок ліквідних коштів інвестувати в дохідні активи до виникнення потреби в таких грошових коштах.

Дані таблиці 3.1 свідчать, що в 2018-2019 роках сукупний від'ємний розрив ліквідності банк мав в інтервалах від 3 до 12 місяців, а саме 450395 тис. грн та 812404 тис. грн, відповідно. З цієї причини банк має розглянути можливі варіанти додаткового залучення недостатніх ліквідних коштів з вказаним терміном погашення. В 2020 році сукупний від'ємний розрив ліквідності АТ «Акцент-Банк» був з термінами погашення на вимогу та до 1 місяці в сумі 1000720 тис. грн та з термінами погашення від 1 до 3 місяців, в сумі – 1195794 тис. грн. Тобто в 2020 році простежується дефіцит найбільш термінових ліквідних коштів та характеризує негативне співвідношення між обсягами залучених та розміщених коштів банку. Оскільки банк має надлишок ліквідних коштів з терміном погашення понад 3 місяці, це дозволяє частково зменшити величину дефіциту ліквідних коштів. Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що банку необхідно розробити план дій, спрямованих на усунення від'ємного розриву ліквідності та підвищення рівня ліквідності активів до 1 місяця та проводити постійну роботу зі зменшення відтоків коштів клієнтів.

З метою зменшення відтоків коштів клієнтів, АТ «Акцент-Банк» доцільно:

- здійснювати залучення коштів на депозитні вклади нових клієнтів та пролонгацію наявних депозитних вкладень, за рахунок збільшення відсоткових ставок по депозитах;

- проводити інформаційну компанію по інформуванні клієнтів на сайті банку, у соціальних мережах, рекламних оголошеннях про основні показники діяльності банку, для збільшення довіри клієнтів до роботи АТ «Акцент-Банк»;

– забезпечувати побудову довготривалих відносин з клієнтами банку, індивідуальний підхід та обслуговування найбільш статусних та пріоритетних клієнтів.

Підтримання ліквідності банку є серйозною та складною проблемою для діяльності банківських установ. Для оцінки та контролю системно важливих банків за рівнем ліквідності Національний банк України розробив нормативи, яких мають дотримуватися всі банківські установи, в тому числі і АТ «Акцент-Банк». Аналіз зазначених показників, є вкрай важливим етапом дослідження управління ліквідністю банку. Адже порушення нормативів ліквідності свідчить про неефективну діяльність банку.

В таблиці 3.2 наведено розрахункові значення показників ліквідності АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках та зазначено їх граничне значення.

Таблиця 3.2 – Нормативи ліквідності АТ «Акцент-Банк» у 2018-2020 роках

Норматив	Вимоги	Роки, %		
		2018	2019	2020
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	не менше 20%	162,9	скасовано з 02.09.2019 р.	
Норматив поточної ліквідності (Н5)	не менше 40%	103,81	скасовано з 02.09.2019 р.	
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	не менше 60%	85,29	71,74	83,62
Норматив коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами (LCR _{вв})	не менше 100 %	введено з 01.01.2019 р.	237,2	283,56
Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR _{ів})	не менше 100 %	введено з 01.01.2019 р.	252,68	514,7

Джерело: складено за даними НБУ [36]

АТ «Акцент-Банк» протягом 2018-2020 років, дотримується нормативів та відповідає нормам згідно з інструкцією про регулювання діяльності НБУ. В 2018 році коефіцієнт миттєвої ліквідності (Н4) банку перевищив нормативне значення на 142,9 в.п. та склав 162,9 %. В зазначеному періоді норматив

поточної ліквідності (Н5) перевищив встановлене НБУ значення на 63,81 в.п. та склав 103,81.

Норматив короткострокової ліквідності (Н6) АТ «Акцент-Банк» в 2018 році був на рівня 85,29 %, при нормі більше 60 %. В 2019 році його значення знизилося, в порівнянні з 2018 роком, та склало 71,74 %. Перевищення нормативу (Н6) в 2020 році над встановленим значенням склало 11,74 %. В 2020 році значення нормативу короткострокової ліквідності зросло, в порівнянні з 2019 роком на 11,88 в.п. та склало 83,62 %.

Норматив покриття ліквідності за всіма валютами (LCR_{вв}) був введений НБУ в 2019 році. Відповідно до [11], коефіцієнт покриття ліквідністю – «це співвідношення високоякісних ліквідних активів банку до суми, необхідної для покриття підвищеного відтоку коштів з банку впродовж 30 днів». Зазначений коефіцієнт відображає рівень стійкості банку до короткострокових шоків ліквідності (коли відбувається значний відтік коштів в умовах впливу кризових явищ). Якщо банк виконує зазначений норматив, це свідчить, що він забезпечений ліквідністю в обсязі, достатньому для повного виконання ним зобов'язань упродовж 30 днів у кризових умовах. Норматив покриття ліквідності розраховується як в національній валюті, так і в іноземній валюті, що пов'язано з значним рівнем доларизації банківської системи України.

Протягом 2019-2020 років АТ «Акцент-Банк» виконує, зазначений норматив, в повному обсязі. Так, норматив коефіцієнта покриття ліквідності за всіма валютами в 2019 році склав 237,2 %, при нормативному значенні не менше 100 %. В 2020 році значення нормативу зросло, в порівнянні з 2019 роком, на 46,36 в.п. та склало 283,56 %.

Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю в іноземній валюті в 2019 році склав 252,68 %. В 2020 році значення нормативу суттєво зросло, в порівнянні з 2020 роком та досягло позначки в 514,7 %. Що вказує на зміцнення ліквідності АТ «Акцент-Банк».

Політика у сфері управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» включає такі види діяльності [49, с. 59]:

- прогнозування грошових потоків у розрізі основних валют і розрахунок рівня ліквідних активів, необхідних у зв'язку з такими грошовими потоками;
- підтримка диверсифікованої структури джерел фінансування;
- управління концентрацією і структурою позикових коштів;
- розробка планів залучення боргового фінансування;
- підтримка портфеля високоліквідних активів, які можна вільно реалізувати як засіб захисту у випадку розриву касової ліквідності;
- розробка резервних планів на підтримку ліквідності і встановленого рівня фінансування;
- контроль за відповідністю показників ліквідності нормативам, встановлених законодавством.

Для покращення ефективності управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» виникає необхідність побудови стратегії управління ліквідністю банку з виокремленням функціональних обов'язків структурних підрозділів, що беруть участь в управлінні ліквідністю банку.

Стратегія управління ліквідністю банку – це напрям роботи у питанні регулювання ліквідності у короткостроковому періоді, де описуються основні принципи, стандарти побудови роботи з даного напрямку, процедури та терміни здійснення контролю за станом ліквідності банку, індивідуальні пріоритети щодо регулювання [48].

Стратегія управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» на нашу думку, має складатися з певної послідовності дій (планування, аналізу, управління, моніторингу, контролю) по забезпеченню належної ліквідності банку, з чітким розподілом обов'язків за їх реалізацію між підрозділами.

На рисунку 3.1 представлена організаційна стратегія управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк», яка чітко визначає повноваження відповідних підрозділів банку щодо забезпечення ліквідності та виокремлює напрями їх застосування, чітко відображає мету та цілі банку щодо досягнення належного рівня його ліквідності.

Рисунок 3.1 – Організаційна стратегія управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк»

Джерело: запропоновано автором

Перший блок стратегії управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» визначає мету та цілі. Основною метою банку є збалансування активів та зобов'язань банку за строками їх надходження та використання. Нестача ліквідних коштів банку призводить до порушення платоспроможності та фінансової стійкості банку. Тоді як надлишок ліквідних коштів є наслідком нераціонального розміщення коштів та загрозою втрати частини прибутку банку. Цілі банку поділяються на короткострокові, середньострокові та довгострокові. Короткострокові цілі передбачають управління миттєвою ліквідністю банку, тобто змогою забезпечити виконання найбільш строкових зобов'язань банку. Середньострокові цілі передбачають забезпечення оптимального співвідношення між активами та пасивами балансу банку. Тоді як довгострокові цілі передбачають виконання стратегічного завдання банку в довгостроковому періоді та забезпечувати досягнення основної мети діяльності АТ «Акцент-Банк».

Важливим для банку є обрання стратегії управління ліквідністю, на основі якої банк буде здійснювати всі активні та пасивні операції. На основі аналізу фінансових активів та зобов'язань банку, який було наведено в таблиці 3.1, доцільно рекомендувати банку обрати стратегію запозичення ліквідних коштів. Тобто, за результатами діяльності 2020 року щодо управління ліквідністю, банку необхідно залучити на фінансовому ринку необхідну суму грошових коштів для погашення термінових зобов'язань, не втрачаючи при цьому доходу від діючих активів.

Аналітичний блок стратегії управління ліквідністю передбачає аналіз та оцінку факторів впливу на ліквідність АТ «Акцент-Банк», включаючи зовнішні та внутрішні фактори. Також необхідно аналізувати потребу банку в ліквідних коштах відповідно до обраної стратегії, зміни рівня ліквідності банку та доводити їх до відповідних керівних органів.

При розробленні сценаріїв стрес-тестування АТ «Акцент-Банк», рекомендується враховувати можливу девальвацію гривні (для валютного кредитного портфеля і валютних зобов'язань банку), зниження обсягів

фондування в банку (відтік депозитів та вкладів, скорочення лімітів, виставлених на банк банками-контрагентами), збільшення сум прострочених кредитів у портфелі банку через погіршення фінансового стану позичальників. Необхідно оцінити, чи здатний банк за несприятливих умов ефективно виконувати функції, бути платоспроможним та забезпечити дотримання обов'язкових економічних нормативів: адекватності капіталу, ліквідності та кредитного ризику.

Блок управління ліквідністю банку передбачає використання методів управління ліквідності. Метод структурування ресурсів банку передбачає забезпечення оптимального співвідношення між обсягами резервів за ліквідними коштами та обсягами ліквідних активів банку. Ресурси банку поділяються на категорії із врахуванням термінів їх вилучення клієнтами банку. Відповідно на кожну категорію необхідно зарезервувати відповідну суму коштів, на випадок їх термінового вилучення. Досить поширеним та дієвим методом управління ліквідністю банку, є метод джерел і використання коштів. Він передбачає вивчення та оцінку вхідних і вихідних грошових потоків банку за всіма укладеними договорами. Важливим аспектом управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» є прогнозування підрозділами банку дефіциту чи профіциту ліквідних коштів в найближчій перспективі.

Метод коефіцієнтів є одним з основних методів управління ліквідністю комерційного банку, який використовують не лише самі банки в цілях регулювання, але й центральні банки у формі встановлення обов'язкових економічних нормативів. Як було вказано вище, НБУ встановив економічні нормативи для регулювання діяльності банків.

Доцільною рекомендацією АТ «Акцент-Банк» є контроль банком короткострокової ліквідності на щоденній основі. Для цього необхідно встановити ліміти короткострокової ліквідності в часовому горизонті від овернайт до одного року. Для того щоб встановити зазначені ліміти короткострокової ліквідності банк повинен здійснити аналіз відносної частки первинних депозитів; концентрація клієнтів у депозитах та частки їх коштів в

загальних фондах банку; частки невикористаних кредитних ліній; уразливість стрес-тестуванням.

Важливе місце в стратегії управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» посідає його організаційна структура та існування окремих підрозділів які займатимуться аналізом, моніторингом та контролем рівня ліквідності банку.

Управління ліквідністю в АТ «Акцент-Банк» покладається на Комітет з питань управління активами і пасивами, на основі розробки стратегії управління активними та пасивними операціями банку, а також ведення контролю та моніторингу за її реалізацією. Комітет наглядає за дотриманням встановлених нормативів, оцінює стан джерел та напрями використання коштів, встановлює норми на певні види активів та стежить за їх виконанням, визначає межі допустимих ризиків та приймає рішення про їх мінімізацію. В АТ «Акцент-Банк» відсутній окремий підрозділ який відповідає за управління ліквідністю банку, що призводить до застосування спрощених методик як для аналізу потреби банку в ліквідних коштах, так і факторів негативного впливу на ліквідність.

Таким чином, виходячи з результатів проведеного дослідження на наш погляд до існуючої організаційної структури АТ «Акцент-Банк» необхідно додати такі підрозділи, як: підрозділ стратегічного планування, аналітичний підрозділ, підрозділ оперативного управління ліквідністю, службу фінансової безпеки, які на постійній основі будуть координувати діяльність банку з управління ліквідністю та здійснювати моніторинг за її рівнем. Запровадження діяльності зазначених підрозділів дасть змогу розвантажити Комітет з управління активами та пасивами банку, який в діяльності АТ «Акцент-Банк» виконує роль універсального підрозділу, тобто планує і виконує більшість операцій банку [28, с. 153].

Аналітичний підрозділ створюється з метою відстеження змін нормативних актів, аналізу нормативів ліквідності банку, здійснення стрес-тестування, а також аналізу факторів впливу на ліквідність банку.

Підрозділ оперативного управління ліквідністю відповідальний за розробку короткострокового прогнозу ліквідності та вжиття заходів щодо відновлення втраченої або зняття надлишкової ліквідності. Також у функції цього підрозділу входить доведення оперативних планів до підрозділів, що безпосередньо формують портфелі активів і пасивів, тобто до Комітету з управління активами та пасивами банку [46, с. 124].

Служба фінансової безпеки банку має здійснювати постійний моніторинг за зміною чи відхиленням банку від встановлених нормативів, перевіряти підрозділи банку та персонал за дотриманням стратегії управління ліквідністю банку.

Для усунення проблем і підвищення ефективності управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» Комітет з управління активами та пасивами банку повинен контролювати діяльність усіх підрозділів банку, що відповідають за управління ліквідністю, а також координувати свою діяльність з роботою цих відділів. Важливим аспектом управління ліквідністю банку є прогнозування відтоку грошових коштів з банку або навпаки їх притоку. Для цього керівництво банку має налагодити взаємодію всіх структурних підрозділів банку та забезпечити обмін інформацією між ними та взаємодію в управлінні ліквідністю. Підрозділи з управління ліквідністю в взаємодії з Комітетом управління активами банку повинні бути впевнені в пріоритетності цілей управління ліквідними засобами банку.

Таким чином, ми вважаємо, що саме розробка і впровадження стратегії управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» є основою ефективного управління ліквідністю в банку. Запропонована стратегія управління ліквідністю банку має бути погоджена з керівництвом та загальною місією АТ «Акцент-Банк». Рада Директорів банку повинна схвалити цю стратегію та важливі положення, що відносяться до управління ліквідністю. Правління банку також має забезпечити, щоб вище керівництво робило необхідні кроки для моніторингу та контролю за ліквідністю банку, а також отримувало необхідну інформацію про ситуацію з ліквідністю у банку. Відповідно АТ «Акцент-Банк» повинен мати управлінські

підрозділи для ефективного здійснення стратегії ліквідності, яка має включати постійне залучення членів вищого керівництва, яке повинне забезпечити те, що ліквідність ефективно управляється [6].

Отже, необхідно зазначити, що ефективна реалізація запропонованої стратегії управління ліквідністю у практиці АТ «Акцент-Банк» сприятиме забезпеченню та підтриманню на належному рівні ліквідного стану банку в стабільних і кризових умовах, а також досягненню оптимального співвідношення між рівнем ліквідності і прибутковості банку, з одночасною мінімізацією ризику незбалансованої ліквідності.

Висновки

В першому розділі дипломної роботи, на основі узагальнення фахової літератури, з'ясовано сутність поняття «ліквідність банку». На основі чого виокремлено підхід до тлумачення сутності поняття «ліквідність банку» як здатність забезпечити безпеку фінансових втрат клієнтів. Підхід трактує ліквідність банку, як показник захищеності клієнта банку. Тобто, чим краще забезпечена ліквідність банку, тим краще захищений клієнт від можливих фінансових втрат та ризиків, що є основою забезпечення безпеки фінансових втрат. В роботі виокремлено основні ознаки ліквідності банку, а саме: всі зобов'язання банку мають бути виконанні в тій валюті, в якій виникли ці зобов'язання; банківська установа має вчасно та в повному обсязі виконувати зобов'язання; банк повинен швидко перетворювати активи у грошові кошти з мінімальною втратою їх вартості; здатність банку збільшувати обсяги активних операцій для отримання доходів з метою розвитку діяльності банку.

Обґрунтовано, що ліквідність банку необхідно розглядати як багаторівневу категорію, яка об'єднує поняття «ліквідність банку» та «ліквідність балансу банку (ліквідність активів, ліквідність пасивів)».

На основі аналізу праць провідних вчених, узагальнено основні фактори, які впливають на ліквідність банківської установи, з розмежуванням їх на внутрішні та зовнішні. В свою чергу фактори внутрішнього середовища розподілені на фактори які піддаються впливу та фактори які не піддаються впливу. Тоді як фактори зовнішнього середовища поділяються на фактори: світового, державного та регіонального рівнів.

Обґрунтовано, що ефективне управління ліквідністю банків має базуватися на системі взаємодії центрального банку, банківської системи та кожного окремого банку. На основі чого розроблено схема управління ліквідністю банку з позиції системного підходу. Яка визначається як структурно-функціональна цілісність управління ліквідністю банків, складові

якої упорядковані таким чином, що здійснюється управлінський вплив керуючої підсистеми (центрального банку, банки) через інструменти управління на керовану підсистему (ліквідність банку та банківської системи).

В другому розділі дипломної роботи здійснено аналіз сучасного стану ліквідності банківського сектора України. Здійснено оцінку дотримання банком показників ліквідності, шляхом порівняння фактичних значень з нормативними та визначення відхилення від нормативів. В Україні впродовж 2016-2020 років банківська система забезпечувала профіцит по виконанню нормативів ліквідності, встановлених НБУ.

Здійснено розподіл кількості банків України за рівнем покриття ліквідності за усіма валютами. Досліджено результати проведення операцій НБУ з регулювання ліквідності банків.

Дослідження дипломної роботи проводилось безпосередньо за результатами діяльності АТ «Акцент-Банк». Акціонерне товариство «Акцент-Банк» – український банк, основним напрямом розвитку якого є здійснення роздрібних банківських операцій. Акціонерами АТ «Акцент-Банк» є родина Суркісів, які володіють 100 %-вим пакетом акцій банку.

Для здійснення оцінки фінансово-господарської діяльності банку в 2018-2020 роках здійснено аналіз складу активів та пасивів банку. На основі здійсненого аналізу структури активів АТ «Акцент-Банк», доцільно відзначити, що найбільшу частку в загальній структурі активів банку протягом 2018-2020 років займали кредити та заборгованість юридичних і фізичних осіб. Так в 2018 році – 71,64 %, в 2019 році – 75,67 %, в 2020 році – 77,94 %. Другою за величиною, статтею активів АТ «Акцент-Банк», протягом 2018-2020 років були кошти в інших банках.

Загальний обсяг зобов'язань банку, протягом аналізованого періоду збільшувався. Так в 2018 році їх обсяг склав 3941911 тис. грн, тоді як на кінець 2020 року – 7957949 тис. грн. Протягом 2018-2020 років суттєво зріс обсяг залучених коштів фізичних та юридичних осіб. Діяльність банку, націлена на

роздрібний сегмент ринку. Відповідно обсяг залучених коштів від фізичних осіб в 5 разів більший за обсяг залучених коштів юридичних осіб.

Динаміка розміру власного капіталу АТ «Акцент-Банк» позитивна та вказує на зростання його розміру у 2019 році на 3,04 %, а в 2020 році на 35,61 %. Також можемо підтвердити її позитивність перевищенням темпу росту власного капіталу над темпом росту активів банку. У складі власного капіталу позитивною динамікою відзначився нерозподілений прибуток, що вказує на успішне розміщення власних ресурсів, відображенням чого є позитивний результати роботи в цілому.

Протягом 2018-2020 років діяльність АТ «Акцент-Банк» була прибутковою. Зокрема, в 2018 році розмір чистого прибутку банку склав 547632 тис. грн. В 2019 році, отриманий чистий прибуток банку зменшився, в порівнянні з 2018 роком на 278918 тис. грн або 50,93 % та склав 268714 тис. грн. В 2020 році розмір чистого прибутку банку становив 333048 тис. грн, що більше від аналогічного періоду 2019 року на 64334 тис. грн або 23,94 %.

Фінансовий стан АТ «Акцент-Банк» можна визначити як достатній, але підвладний коливанням, зокрема отриманий прибуток банку в 2019-2020 роках суттєво знизився в порівнянні з 2018 роком. Така нестабільність зумовлена впливом окремих чинників внутрішнього та зовнішнього середовища. Зокрема, у 2020 році вагомий вплив мали економічні та соціальні чинники, а саме погіршення загального стану економіки через жорсткі карантинні обмеження та зниження споживчого попиту.

В третьому розділі дипломної роботи здійснено оцінку управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» в 2018-2020 роках. Для ефективного управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» здійснює аналіз рівня необхідних ліквідних активів для забезпечення зобов'язань банку за строками їх використання, здійснює контролю за відповідністю дотримання нормативів ліквідності банку законодавчим вимогам. в 2018-2019 роках сукупний від'ємний розрив ліквідності банк мав в інтервалах від 3 до 12 місяців, а саме 450395 тис. грн та 812404 тис. грн, відповідно. З цієї причини банк має розглянути можливі

варіанти додаткового залучення недостатніх ліквідних коштів з вказаним терміном погашення. В 2020 році сукупний від'ємний розрив ліквідності АТ «Акцент-Банк» був з термінами погашення на вимогу та до 1 місяці в сумі 1000720 тис. грн та з термінами погашення від 1 до 3 місяців, в сумі – 1195794 тис. грн.

Для покращення ефективності управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» виникає необхідність розробки стратегії управління ліквідністю банку з виокремленням функціональних обов'язків структурних підрозділів, що беруть участь в управлінні ліквідністю банку. Стратегія управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк», на нашу думку, має складатися з певної послідовності дій (планування, аналізу, управління, моніторингу, контролю) по забезпеченню належної ліквідності банку, з чітким розподілом обов'язків за їх реалізацію між підрозділами.

Розроблена організаційна стратегія управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» складається з чотирьох блоків: блок стратегічного планування, аналітичний блок, блок управління, блок контролю та моніторингу. Запропонована стратегія визначає повноваження відповідних підрозділів банку щодо забезпечення ліквідності та виокремлює напрями їх застосування, а також чітко відображає мету та цілі банку щодо досягнення належного рівня його ліквідності.

Таким чином, виходячи з результатів проведеного дослідження на наш погляд до існуючої організаційної структури АТ «Акцент-Банк» необхідно додати такі підрозділи, як: підрозділ стратегічного планування, аналітичний підрозділ, підрозділ оперативного управління ліквідністю, службу фінансової безпеки, які на постійній основі будуть координувати діяльність банку з управління ліквідністю та здійснювати моніторинг за її рівнем. Запровадження діяльності зазначених підрозділів дасть змогу розвантажити Комітет з управління активами та пасивами банку, який в діяльності АТ «Акцент-Банк» виконує роль універсального підрозділу, тобто планує і виконує більшість операцій банку

Список використаних джерел

1. Karcheva G. Liquidity regulation of banks in the context of financial cycles / G. Karcheva, V. Chibisova, N. Pantelieieva, N. Rogova // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2020. – № 32. – С. 23-33.
2. Азізова К. М. Управління активами і пасивами банку: сутність та методичні підходи / К. М. Азізова, Ю. С. Тисячна // Економічний простір. – 2016. – № 108. – С. 112-126.
3. Аналіз банківської діяльності: навчальний посібник / за заг. ред. канд. екон. наук У. Я. Грудзевич. – К.: УБС НБУ, 2007. – 222 с.
4. Безвух С. В. Ліквідність банку: сутність та фактори впливу / С. Безвух // Ефективна економіка. – 2015. – № 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4650> (дата звернення: 12.11.2021).
5. Бойко А. С. Фактори впливу на забезпечення банківської ліквідності в Україні / А. С. Бойко // Агросвіт. – 2018. – № 11. – С. 43-47.
6. Гірняк В. В. Управління ліквідністю банків за умов економічної нестабільності (на прикладі АТ «Ощадбанк») / В. В. Гірняк, Т. А. Путьківський // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – Вип. 22. – С. 766-773.
7. Грей С. Пособия по вопросам деятельности центральных банков: Денежно-кредитные операции / С. Грей, Н. Телбот. – Издание Центра исследований деятельности центральных банков, Банк Англии. – Лондон, 2006. – 96 с.
8. Данік Н. В. Підвищення ліквідності комерційного банку / Н. В. Данік, Є. В. Тодоренко // Інфраструктура ринку. – 2020. – Вип. 42. – С. 302-306.
9. Дзюблюк О. Управління ліквідністю банківської системи України: монографія / О. Дзюблюк, В. Рудан. – Тернопіль : «Вектор», 2016. – 290 с.
10. Драбаніч А. В. Ліквідність комерційного банку: оцінка та особливості управління. Бізнес-економіка, фінанси, облік і аудит / А. В.

Драбаніч, І. О. Максимець // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2013. – № 3(39). – С. 80-83.

11. Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції банків України / Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1> (дата звернення: 26.11.2021).

12. Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції, розрахунок яких передбачено Інструкцією № 368 та Положенням № 290. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1> (дата звернення: 3.11.2021).

13. Іващук О. Концептуальні підходи до ліквідності банку як об'єкту фінансового управління / О. Іващук // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 2(27). – С. 163-169.

14. Ільчук П. Г. Стан, динаміка та проблеми ліквідності банківської системи України / П. Г. Ільчук, О. О. Коць, Д. Я. Мартинюк, Е. Рак-Млинарська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/nov/22584/vse-29-8.pdf> (дата звернення: 27.11.2021).

15. Карелов М. В. Економічна сутність та методи оцінки ліквідності банку / М. В. Карелов // Гроші, фінанси і кредит. – 2017. – № 17. – С. 654-657.

16. Карчева Г. Т. Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України. – К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2012. – 520 с.

17. Коваленко В. В. Регулювання ліквідності банків України: проблеми та перспективи / В. В. Коваленко // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2020. – № 7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/7_2020/5.pdf. (дата звернення: 18.11.2021).

18. Колесник Я. В. Аналіз ліквідності банківського сектору України / Я. В. Колесник, В. О. Попов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – № 22. – С. 28-31.

19. Копитько Ю. В. Стрес-тестування банків: вітчизняний та зарубіжний досвід / Ю. В. Копитько // Актуальні проблеми функціонування ринку фінансових послуг України в умовах економічної нестабільності : матеріали круглого столу, м. Черкаси, 8 груд. 2016 р. – Черкаси: ЧННІ ДВНЗ «Університет банківської справи», 2016. – С. 31-34.

20. Косарева І. П. Ліквідність банку: сутність та вплив основних факторів на діяльність банків / І. П. Косарева, Д. О. Крамська // Причорноморські економічні студії. – 2018. – № 29. – С. 99-103.

21. Косов А. С. Міжнародний досвід регулювання банківської ліквідності та можливості його реалізації в Україні / А. С. Косов // Приазовський економічний вісник. – 2019. – № 5 (16). – С. 286-294.

22. Краснова І. В. Процес розгортання кризи ліквідності банківської системи в циклічних умовах / І. В. Краснова, І. Ю. Громницька // Бізнес Інформ. – 2018. – № 5. – С. 343-350.

23. Ларіонова К. Л. Управління ліквідністю банків України в сучасних умовах: нормативний аспект / К. Л. Ларіонова, Т. В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2020. – № 2. – С. 76-82.

24. Литвинюк М. Ліквідність банку та банківської системи як показник ефективності діяльності банку та її вплив на прибутковість комерційного банку / М. Литвинюк, В. Демиденко // Економіка і суспільство. – 2017. – № – 10. – С. 631-636.

25. Ліквідність банківської системи України: науково-аналітичні матеріали. Випуск 12 / В. І. Міщенко, А. В. Сомик та ін. – К.: Національний банк України: Центр наукових досліджень, 2008. – 180 с.

26. Манжос С. Б. Стрес-тестування банків: огляд методологій / С. Б. Манжос // Фінанси, облік, банки. – 2014. – №1 (20). – С. 188-195.

27. Методика розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR), затверджена Постановою Правління Національного банку України від 24.12.2019 № 1001-рш. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1001500-19#n11> (дата звернення 09.11.2021).

28. Михайлюк Р. Стратегія управління ліквідністю комерційних банків / Р. Михайлюк, В. Рудан // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2010. – № 14-15. – С. 149-165.

29. Мишкін Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків: підручник / Пер. з англ. Панчишин С. (наук. ред.) та ін. – К.: Основи, 1998. – 963 с.

30. Мороз А.М. Гроші та кредит: підручник / А. М. Мороз, О. І. Савлук. – К. 2011. – 555 с.

31. Основні показники діяльності банків [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1> (дата звернення: 2.11.2021).

32. Павленко О. П. Управління економічною категорією «ліквідність» та інструментарій її впливу на платоспроможність комерційних банків / О. П. Павленко // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 21. – С. 272-278.

33. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: Постанова № 615 від 17.09.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text> (дата звернення: 3.11.2021).

34. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів: Постанова Правління НБУ № 166, від 22 грудня 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_22122020_166 (дата звернення: 23.11.2021).

35. Про запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) : Постанова Правління НБУ № 13, від 15 лютого 2018 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/document/download?docId=64546644> (дата звернення: 29.11.2021).

36. Про запровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR): Постанова Правління НБУ №158, від 24 грудня 2019 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24122019_158 (дата звернення: 28.11.2021).

37. Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи. Положення, затверджена Постановою Правління Національного банку України від № 615 від 17.09.2015 року № 615. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#Text> (дата звернення 08.11.2021).

38. Про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах. Положення, схвалено постановою Правління Національного банку України від 11 липня 2018 року № 64. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18> (дата звернення 09.11.2021).

39. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні. Інструкція, затверджена Постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення 08.11.2021).

40. Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) : Рішення правління НБУ № 101-рш, від 15 лютого 2018 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr101500-18> (дата звернення: 03.12.2021).

41. Руська Р. В. Застосування математичних методів в банківській діяльності: методичні рекомендації / Р. В. Руська. – Тернопіль: Тайп, 2014. –140 с.
42. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг / Джозеф Синки-мл.; пер. с англ. – М: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.
43. Стадник А. С. Розвиток концепції мікропруденційного банківського регулювання в Україні на основі запровадження аналізу бізнес-моделей банків / А. С. Стадник // Науковий погляд: економіка та управління. – 2017. – №2 (58). – С. 107-115.
44. Стельмах В. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання та нагляду: науково-методичні матеріали / В. Стельмах, В. Міщенко. – Київ: НБУ, 2008. – 286 с.
45. Тищенко О. І. Напрями регулювання банківської ліквідності за новими стандартами / О. І. Тищенко, В. В. Тищенко // Причорноморські економічні студії. – 2020. – № 53. – С. 188-194. 43
46. Управління ліквідністю банківської системи України : монографія / О. В. Дзюблюк, В. Я. Рудан – Тернопіль : Вектор, 2016. – 290 с.
47. Фалюта А. Удосконалення системи управління ліквідністю банків в Україні / А. Фалюта // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 471- 476.
48. Фінансовий звіт АТ «Акцент-Банк» за 2019 рік // Офіційний сайт АТ «Акцент-Банк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://a-bank.com.ua/about/reports>. (дата звернення: 8.11.2021).
49. Фінансовий звіт АТ «Акцент-Банк» за 2020 рік // Офіційний сайт АТ «Акцент-Банк». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://a-bank.com.ua/about/reports> (дата звернення: 8.11.2021).
50. Фуксман О. Ліквідність у забезпеченні стабільності банку / О. Фуксман // Вісник КНТЕУ. – 2013. – № 4. – С. 57-68.

51. Цісар Ю. В. Ліквідність банківської системи України: сучасний стан та напрями регулювання / Ю. В. Цісар, І. О. Доценко // Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол. : Н. А. Хрущ, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та інші (відп. ред. Н. А. Хрущ). –Хмельницький : ХНУ, 2021. – С. 66-69.

52. Чібісова В. Ю. Проблема забезпечення ефективного регулювання ліквідності банків в сучасних умовах / В. Ю. Чібісова // Бізнесінформ. – 2020. – № 2. – С. 350-357.

53. Шийко В. І. Оцінювання управління ліквідністю банківських установ / В. І. Шийко // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 12. – С. 68-74.

Додатки